

TAVASZI JÁTÉK

REGÉNY. IRTA LAKATOS LÁSZLÓ

Anna pedig a tavaszt, a hősiességet és Spanyolországot úgy olvasta a Schiller költeményeiben, mint a földrajzban azt, hogy India nagy folyóját Gangesznek hívják. Gangesz — ez csak egy szó volt a számára és miközben azt a száján ki-ejtette, nem hűnta le a szemét és nem gondolt a lótusz virágra. És a szerelmet is csak így érezte. Egy ízben talán másként is érezte, de ez csak nagyon rövid ideig tartott és Anna (akkor tizenöt éves volt) nem tudta, hogy az mi. Ez az volt, a mikor a tánciskolában egy kis fekete bársonykabátos legényke féltrefásan letérdelt előtte. Anna akkor nevetett a fiún és csak a következő tánclelkén (a nehezen megtanulható boston-lépéseket gyakorolták), a mikor a legényke más leányt választott, csak akkor érezte Anna, hogy a szíve nehez. De erre aztán sohasem gondolt többé és az esthomályos tánciskola és a legényke bársonykabátja is csak akkor jutott az eszébe, azon az estén, a mikor otthon azon gondolkodott, hogy a pesti úr — Henrik — miért intézte hozzá azt az értelmetlen kérdést a kapu alatt.

Am azért Annában is voltak dolgok. Tudott úgy kaczagni, annyi gúnyval és annyi gyűlölettel, hogy miközben így kaczagott, arcára egy másik arczült rá, idegen arcz. Vagy az igazi? Ki tudja? ... Apja újságait, ha olvasta, gyakran föllázadt az asszonyoknak alárendelt helyzete miatt. Ilyenkor az anyját is sajnálta, végtelenül sajnálta és elhatározta, hogyha valamikor férjhez menne, hát a férjétől teljes engedelmességet követel. Gyakran szinte testileg bántották az otthoni egyszerű butorok — a régi módi tölgyfaalmárium és a kopott ebédli divány, a melynek vákosán nagy szárnyas matoska, Márknak, az evangélistának oroszlánja, fakultas aranszínű talapzatot guggolt. Azt is megkívánta egyszer, hogy a szobájában csupa új butor legyen, mind fehér és mind ugyanabból a fából való. Tudta, hogy a többi leány így lakik és nagyon restelte egyablakos szobájának régi összevissza, apától, anyától, nagyanyától való butorait. Valamikor egy párisi képeslapban idegen mesterek nagy munkáinak színes képmásait látta és ekkor heves szívfejdalmat érzett. A mikor pedig egy ízben valamelyik eselédet nagy botrány között elkergettek és utóbb meghallotta, hogy a eselédnek azután a kórházban gyermeke született, napokig elgondolkodott. A házasságtörésről is hallott valamit, de gyermekkorában azt hitte, hogy azt csak színésznők szokták elkövetni. Utóbb a zenekonzervatóriumban megtudta az igazat és ekkor elhatározta, hogy a férjét sosem fogja megeseálni, mert az hazug, félelmetes és idegen dolog volna. Tudott a nagypapja olaszországi naplójegyzeteiről is és elhatározta, hogy ha férjhez megy, akkor a sárka füzetet elkéri születőtől. Egyébként sajnálta, hogy nagypapjáról nem maradt fenn katonakorbeli arezkép és a zenekonzervatóriumban úgy fejből, képzeletből hazudta a leányoknak, hogy a nagypapja piros kabátot hordott aranyos csikkokkal, tollas biréttomot és azért hagyta ott a katonaságot, mert összeveszett Albrecht főherceggel. (Anna ezt Benedek tábornokról olvasta egy újságtárczában, a mit a boldogtalan hadvezér halálának évfordulóján közöltek.) Keveset utazott, a tengeret sosem látta, de nem is igen vágyódott rá, beírta azzal, a mit a Schiller «Taucher»-jában hallott a nagy víz fekete morajlásából.

Annának egyetlen komoly vágya a zene volt. A különös százados unokája örökig zenélt. Zongorázott és hegedült is és minden sovány ékszerét odaadta volna, ha valamikor egy igazi, régi claveint kap. Különösen a német zenét kedvelte, Schumannt és Mendelsóhnt imádtá, Wagner kezdte érteni és Mozartról azt hitte, hogy csak ő érti meg. Régi, rojtos szélű, a lapozástól alul ujjnyomatos kottáit a végtelen-

ség szerette és nagyon sajnálta, hogy nincs olyan magas zengő hangja, mint annak az olasz énekesnőnek, a kit valamikor a pesti nagy Operában a Troubadourban hallott. Talán nem is volt annyira muzikális, mint azt ő és a szülei gondolták, de a zene az volt az egyetlen, a miben a régi katonák e kései leányunokájának a szíve és a lelke kiélhették magukat. A zene volt számára a tavasz, az elegáns ruha, a színház, a távoli földekre való utazás, a parfüm, az izgató édesség, a rajz, az irodalom, a bölcsészet, a nagypapa elmaradt tábornoki rangja és sok minden, a nélkül, hogy azt tudta volna. Ő azt hitte, hogy a zenét magáért a zenéért szereti, pedig...

Anna néha Henrikre is gondolt. Még a nevezetes délután előtt. Érdekelte őt a furcsa idegen, a kiről sok furcsa és ijesztő dolgot hallott. Henrik inasa a tanácsosok eselédjeinek sokat beszélt gazdájának régi, különös életmódjáról és az inas beszéde a paraszti eredetű eselédnek meseköltő fantáziáján megbizva kerültek Anna füléhez. A százados unokája szívesen hallgatta a Henrikről szóló beszédet, bár titokban neha gyűlölte az idegen pesti urat. Erkölcstelennek találta őt és ha a Schiller-dramákban az öreg fondokodókról olvasott, gyakran eszébe jutott a Henrik sápadt arcza.

Ilyenek lehettek ezek az intrikusok fiatal korukban, — gondolta ilyenkor Anna.

Apjának, a császárszakkalás tanácsosnak és szelid anyjának sosem beszélt Henrikről, a kit napokig gyűlölt, a ki napokig közömbös volt a számára és a ki iránt mégis napokig érdeklődött, hogy volt-e katonas és hogy tud-e zenélni. De ezt nem merde megkérdezni senkitől sem.

Gyakran, ha nem is gondolt Henrikre, az Anna arca távoli kifejezést öltött, idegen dolgokat sejtett és látott, a haja ilyenkor még feketébb volt, a fűs szája még daczosabb, de a szemének a pillantása enyhébb. Apró füle ilyenkor elpirult és ha régi, gyűlölt karoszekében ült, maga sem tudta, miért váltogatja olyan gyakran a lábát és miért szoritja a balkeze mutatóujját a jobb kézfe föltt az ütőérhez, a mely föltt a bőr forró és lágy. Lágú és forró.

X.

Annát egészen megzavarta az a mód, a hogyan őt Henrik megszólította. Érezte, tudta, hogy fejt ősmertlen férfi nem szólhat így a maga fajtájú leányhoz. Haragudott, fel volt háborodva és mentől tovább ette magát a dologgal, annál inkább érezte, hogy Henrik megsértette őt. A mikor később egyedül volt szobájában és hegedülni akart, nem tudott. Jobbkezeben a vonót fogta, azzal hadonászott haragosan, mintha meg akarná verni Henriket, a kit hitvány és züllött férfinak tartott, olyannak, a kitől a rendes nőnek őrizkedniök kell.

Órákig gondolkodott a dolgon és nem tudta Henriket menteni. Elhatározta, hogy szól a szüleinek és velök kintassítja a házból a fiatal embert, a ki ilyen durván zavarta meg a lelki békéjét. De restelt a szüleinek szólni. Szégyelte magát és úgy érezte, mintha Henrik kihívó, tolakodó viselkedése az ő szégyene is volna, fiatal teste remegett és meg volt róla győződve, hogy a kapu alatti jelenet őt beszennyezte. Egyedül gondolkodott a szobájában. Arra gondolt, hogy felesésségre vonja Henriket és nagyon sajnálta, hogy nincs fivére, a ki a házban lakó pesti fiatal urat kard elé állíthatná. Tanácstalan haragjában estig rágta magát, a mikor szülei vacsorára szólították őt.

Mint annyit sok esztendőn át, ma is hármán ültek az alacsony mennyezetű, kétablakos ebédlőszoba asztalánál. A vegyesen tölgyfából, rótfából való butorok, a különböző évjárát nagy ebédlőasztal, kis találóasztal, a pohárszekrény,

a régi petróleumlámpa, a csorbás tányérok és poharak, a görbe pengéű ezüst kések, az elefantsontból való asztalkendő-gyűrűk, a melyekre apának, anyának és Annának a neve volt bevésve, a közeli konyhából beömlő ételgőz, a maszatos felszolgáló eseléd, a jómódú takarékosságra valló ételek, a szülok nászútjáról való velencei utcaszínelvők és tájképek, a melyek a falon lógtak, a befejezetlen mondatú, jelentőség nélkül való és lompos asztal fölötti beszélgetés, mindez sok esztendő polgári egykedvűségének fülledt szobai képet és szagát hordta magán. Örök változatlanúságot hirdetett itt minden, az asztalkendő, a minek sarkába anya leánykorbeli monogramja volt himezve, apának fakó beszéde, a felszolgált ételek íze és az a korai álomság, a mi a jokor fekvő emberek arczán, beszédjén és mozdulatain már esztendőnél jelentkezik. Még a lélektelen tárgyak is azt az igazságot látszottak hirdetni, a szerények kopott politurája is arról beszélt, hogy a világon nem történnek nagy dolgok, hogy egyik este épen olyan, mint a másik és hogy az élet és a halál nem egyéb, mint az egyenlő napok sorozatának békés teljesülése.

Anna kipirosodott arezczal és szoruló torokkal ült anyja mellett, apjával szemközt. Az volt a szándéka, hogy a vacsora alatt mindent elmond a szüleinek. De miközben immel-ámmal apró falatokat rágeszalt a savanyú húsból, ráeszmélt, hogy ez lehetetlen. Megértette, hogy ezeknek az embereknek — a szüleinek — nem mondhatja el a délutáni sérelmet, a mi csak felizgatná őket, a nélkül, hogy annak jelentőségét is megértenék és a mit úgy sem tudnának eligazítani. A leány ettől még haragosabb lett. Mentől erősebben érezte a tehetetlenségét, annál jobban gyűlölte Henriket és hirtelen arra gondolt, vajjon apa, a mikor fiatal ember volt, merészelt-e anyjához, a fiatal leányhoz, úgy szólni, a hogyan ma délután Henrik beszélt ő hozzá.

Azután nagy meglepetéssel azt kérdezte magától, vajjon anya is volt-e fiatal leány. Milyen furcsa, anya valamikor apának a menyasszony volt! ... Nem, ez lehetetlen. Az ő szülei valamikor külön éltek más-más lakásban és nem évezredek óta ülnek egymás mellett ennél az asztalnál, a melyeknek a terítője már akkor — ezer esztendő előtt — is ilyen foszlott volt, mint mostan.

— Annus, nem eszel már több húst? — kérdezte anya.

— Majd a tésztaból... Köszönöm anyám, — mondta Anna és maga is csodálta, hogy hogyan tudott anyjának erre a szeretetteljes, de közömbös tárgyú kérdésére felelni.

— Keveset sétál a leány, ez a baja, — vélte a tanácsos.

Anna nem felelt.

A tésztaból — délről megmaradt, fölmelegített vajas metéltet — tálaták és Anna hirtelen mindent megérezett. Az ételzag, a butorok kopása, a petróleumlámpa, az apa tányéra mellett fekvő négyrészt összehajtott estílap, most mind jelentkeztek. A szük polgári levegő, a miben felnőtt, most hirtelen néven nevezte magát előtte és Anna megtudta, hogy az az élet, a mit él, nem élet. Hirtelen mindenféle mondatok toltak kis szűzi agyába, mondatok, a miket a klasszikusok verseiben olvasott, szerelmes, vágyó, epekedő mondatok, a melyek most új értelemmel és új jelentőséggel kinozták őt. Olyan szavakat fedezett fel, a melyeket eddig meg sem figyelt és a szavakban új, másféle jelentőséget talált, mint azelőtt. A vilájjára szűrt hármat a vajas metéltet közül és ekkor eszébe jutott egy rajz, a mit a szabadságharc képes történelmében (a tanácsosok fogadósobájának kis asztalán hevert a hamutartó mellett) látott. Ez a kép azt ábrázolta,

mint fognak kezét márczius tizenötödikének estéjén a Nemzeti Színház riválójá előtt Jókai Mór, a költő és Laborfalvi Róza, a színművésznő. Színház, szabadság, költő, művésznő, kézfogás — mindez rendkívül megzavarta Annát.

— Oh, az gyönyörű lehetett, — gondolta és elpirult.

Majd észrevette, hogy jobb kezét, a melyik a három a villára tűzött vajas metéltet tartotta, a levegőben felejtette. Úgy tartotta a villát a levegőben a tányér föltt és az ajk alatt, mintha a karja béna volna. Megijedt... Sunyi pillantással apjára, anyjára nézett. De azok a tányéruk fölt voltak hajolva és semmit nem vettek észre. Anna ijedten a szájába tőta a tésztaból és sokáig rágta a metéltet.

Vacsora után apa az estílapot olvasta, anya a másik szobában a szakácsnéval számolt és Anna egy kottafüzet fölté hajolva, úgy tett, mintha azt silabizálná. De valójában mást tett. A maga kis életén gondolkodott és közben állandóan Henrik képe tolakodott a szeme elé, a sápadt arczú, gúnyos mosolyú, kihívó szemű, romlott emberé. Anna eleintén haragudott magára, hogy mindig Henrikre gondol, de utóbb nem akarta a fiatal ember arezképét agyából kiűzni. Rágondolt, izzó, szenvedélyes, kéjelgő gyűlölettel. Egy ízben a lábával hangosan a földre dobantott, úgy, hogy apa az asztal másik végén fölemelte fejét az estílapból és kérdő tekintett leányára. Anna arca vörösbe borult.

— Már megint hiányzik egy lap a kottából, — hazudta és miközben ezt a hazugságot kimondta, gyors eszjárással azzal is számolt, hogy apja, a ki nem ért a zenéhez, nem fogja tőle elkérni a hangjegyes füzetet.

Azután elhatározta, hogy Henriket másnap arezul üti.

Az éjszaka is Henrikkel álmodott Anna. A Nemzeti Színházban voltak. Anna színésznő volt, kint állt a riválód előtt, a fekete hájában nagy nemzetiszínű selyemszalag volt és a Schiller «Handschuh»-ját szavaltá németül. Henrik is ott állt mellette. A férfi arca most nem volt kihívó, ellenkezően, mély megbánást mutatott. Henrik kezét is akart nyujtani Annának. Erre a nézőközönség közül felállt egy katonatiszt — nagypapa volt — haragosan a szinpadra rohant.

— Az unokám! — kiáltotta. — Őt megbántottad! Ezért lakolni fogsz!

És a katonatiszt levágta Henriknek mind a két kezét, a mit pedig Annának akart nyujtani. De Henrik csak mosolygott, szelíden mosolygott és a két keze helyébe hirtelen két nagy kottafej nőtt ki, két fekete, gömbölyű kottafej, de mindegyik olyan nagy, mint egy-egy emberi kéz. Henrik a karjaival összecsapta a két kottafejet és az most zenélt. Anna meglepődött, a nagypapját kereste, de az most már nem volt itt és a közönség sem volt itt. Csak ők ketten voltak már a színházban, a szinpadon álltak. Anna Henrikre nézett, Henrik Annára és Henrik a két hangjegy-kezet csapkodva, a zene itemére mondta:

— Anna kisasszony, bocsáss meg... nem akartam megbántani... bocsáss meg...

Anna fölébredt és bágyadt csodálkozással dörzsölte szemét.

Hogy fölkel és szokott reggeli teendőit végezte, Anna mindent szűknek, szorosnak, fojtogatónak talált a lakásban. A konyhának a kőköszkái, a miket az előttevaló napon sikáltak tisztára, most a tunya mozdulatlanúságnak jelképei gyanánt hatottak rá és a szobák butoraiból az időknek és az unalomnak panaszos mélysege szólt hozzá. Minden jelentőséget nyert a számára ezen a napon. A kanárimadár a rabaságot, a fogadó-szoba sarkába hervadozó cseréppálmák a szomorúságot és a rossz végezést, a régi karosszékek az öregedést jelentették most. Anna fejében mindenféle gondolatok jártak, csak épen arra nem tudott figyelni, a mire kellett volna és a mire máskor tudott és ha a házbelielk szóltak hozzá, ezeket a közömbös szavakat úgy érezte, mintha az agyvelejét kalapálnák velök. Sokat várt a délutántól és délen alig is tudott enni. Vérét minduntalan a halántékába zúdította a három órák és az öt órák a gondolata, a mikorra Henrikkel találkozni remélt.

De Henriket nem látta ezen a napon. Sem

a mikor a varrőiskolába ment, sem a mikor onnan visszajött. A fiatal ember maga is megdöbbent azon a vakmerőségen, a mit tegnap délután öntudatlan palástként öltött lelki izgalmára fölt és most nem mert mutatkozni. Annát izgatta Henrik bujkálása és a mikor hazatért, egész vacsoráidőig zenélt. Összevissza játszott, zongorán és hegedűn, klasszikusokat játszott és magyar népdalokat, a melyekre mintha fogantatásuk pillanatában rálehel volna a magyarral annyira rokon örökös szláv bánat. Anna most mindent játszott, rendszertelenül és zagyván, csak azért, hogy izgalmának valami hangos megnyilatkozást adjon és így könnyítsen magán. A teremtő költészetre kárhoztatott emberek életüknek ebben az izgalmas maktól vajudó óráikban alkotják legszebb dolgait. Ez a leány csak a zeneköltők kompozícióit ismételte most billentyűn és húron, de mind a kettőt, az elkárhozott költőt és a tudatlan budai leányt egyazon vágy hajta ilyenkor: szabadulni az izgalmas bánattól, a mely a meghitelt lelkekben annyira egyforma, mint a hogyan ugyanabból a magból egyforma virág kél a Nyírsegen és a délamerikai földeken, de talán még a földnek ősmertlen bolgótársain is.

Valamit azonban mégis megtudott Anna ezen a napon Henrikről. A eselédnek beszéltek (ők Henrik inasától tudták), hogy a fiatal ember nagyon bosszankodott, a mikor a tanácsosok házába költözvén, megtudta, hogy ott nincs villany. Azóta is úgy segített magán, hogy az egész lakását rózsaszínű gyertyákkal világítja, mivelhogy ki nem állhatja a petróleumlámpát. Csekélység volt ez. De a rózsaszínű gyertyákról való eselédi beszédben Henrik egész belső világát látszott a fiatal leány előtt feltárulni. Már nem haragudott a tegnapi dologért. A mit mástól halálos sértés számba vett volna, azt az ősmertlen ifjúnál most furcsaság számba vette és még jobban vágyakozott arra, hogy találkozhassék vele.

Másnap délután öt órakor Henrik valóban a kapualjában leste Annát. (Már három órakor szeretett volna vele beszélni, de akkor még nem volt elég bátorsága rá és a lakásán belül maradt.)

Henrik, a mikor meglátta Annát, mélyen meghajolt, a kapuját levette és aztán egész idő alatt is hajadonfövel beszélgetett vele.

— Bocsáss meg kisasszony. Gondolom, hogy haragszik rám azért, a mit tegnapelőtt mondtam, de... higgye meg, én nagyon tisztetem a hölgyeket és önt különösen, Anna kisasszony... Bocsáss meg...

Ez ugyan nem szóról-szóra hangzott úgy, a hogyan azt Anna bohó álmában hallotta Henrik szájából, de így még jobban tetszett a leánynak. Anna erősen Henrik szemébe nézett és annyi megbánást, annyi pironkodást és annyi alázatot látott abban, hogy ez a megbánás és alázat már szinte az egyházi szentek nagy, ok nélküli és egyetemleges emberszerető jósága édes testvérének látszott. Henrik gyakran tudott így nézni. Ilyenkor a szeme nem hogy elváltozott volna, de egészen más volt, mint egyébkor. Henrik most is így nézett és a tudatlan, de nagyszerű ösztönű leány megértette ezt a nézést. Kezet nyujtott Henriknek:

— Nem is haragudtam érte, — mondta.

Henrik alázattal kezét csókolta a leánynak.

— Furcsának találtam, de nem haragudtam érte, — folytatta a leány és Henrik fényes fekete haját nézte, a mi most a leány keze fölt hajló fej bübján látszott.

Henrik fölemelte a fejét.

— Évekig akarok a hibáért vezekelni.

A leány kaczagott.

— Oh, évekip, — mondta, mert mást nem tudott felelni.

Majd hirtelen barátságban és pajkosságban villant fel a szeme.

— Önt Henriknek hívják uram?

— Igen.

— Miért hívják Henriknek?

Ez olyan kérdés volt, a mi nagyon illett a Henrik őszintén, önmagának és másoknak színeskedő lényéhez.

— Henriknek hívják, — mondta fájdalommal és büszke mosolylyal, mert így hívták Tannhäusert, így hívták doktor Faustot és így hívták Heinét is. Kell, hogy engem is így hívjanak. (Folytatása következik.)

ZENE.

«Megvallom, a zenére fültékeny vagyok...»
(Hoffmann: Antóniaához.)

Azon az estén zenéről beszélünk.
Azt mondtam: talizmán a zene nekünk,
Az élet drága ékszere,
(Emlékszel-e?)
... Aztán a szavam reszkető lett
S halkán kérdezte tőled:
«Kislány, ismered a szomorúságot,
A mely a zene nyomában fogan,
Érezted-e már fájón-boldogan
Az édes mérget, mely szívedbe szállott?»
Megjeztet-téged
A bús igézet,
Mely olykor egy-egy akkordból kilángol:
Fájó üzenet egy távol világból,
Távol világból, melynek neve: Szépség,
Melynek most megleshetted szívverését,
Hívó szavát, —
De mégis: mely csak perczekig hazád?
Mondd, érezted te már így a zenét?»

S feleltél:
«Soha még.
Az élet nekem dús és drága koncert
Egyetlenegy hatalmas hangszeren...»

Kislány, én azt a bűvös hangszert
Ismerem!
A hangszert, mely minden melódiát
Győzelmes egygyé édesít magába
S az életei dallammal szövi át —
Fiatalságod zengő orgonája!

Lásd, én itt állok hervadt éveimmel,
Riadt szívem most, érzem, torkomig ver:
Beszédem is zavart lesz, kis leány,
Mégis — figyelj reám.

Nagy utat jártam, őszi hervadáson,
A míg vedem eszt találkozásom,
Míg — egy vidám dal énekelve —
Beköszöntél az életembe.

S a hosszú, hosszú, hosszú út alatt
Egy-egy dallam mellőlem elmaradt
(Vagy csak nem értettem többé szavát?)
— Meghalt. S mentem, némán, tovább...
Koldúsá tett a daltalan vándorlás
(Nincs szegénység, mely ilyen keserű!)

Lásd, kicsi szentem, nekem nem dalol más,
Csak a lelke, e fáradt hegedű,
A dala csendes, fázós őszi ének
(Így dalolhat az októberi táj),
Titkos zenéje a kagyló szívének,
Mely önmagának muzsikál...

Neked a zene: maga még az élet!
A lelke benne önmagára lel, —
Nekem: beszéde már idégenné lett,
Ha fagatgom, nem értem, mit felel.
Nekem a világ nagy zenekarából
Lelkem maradt csak (orkánból egy sóhaj),
Nyítt langszert, mit a koldús átnyalából,
Részvétet esdve halk hegedűszóval.

Jaj, hogyha hallasz dús symphóniákat,
Mikben gigászi láz izzik, ragyog:
Nem mondhatom: nézd, a zengő imádat,
E szenvedély, erő, miud — én vagyok!
Az élet harsogó hangversenyében
— Magános koldús — nem találás meg engem,
Ki e bűvös és halkszavú zenében
Nem ostromlom szerelmed, csak — esengem.

A míg tenéked az élet dalol,
Az izzó fényű, melegű —
Meghallod-e, hogy valahol
Érted zokog egy rozszant hegedű?

Oh, ha e fojtott hegedű-danát
Egyszer meghallanád!
— Vagy... mond... soha?!

Hallgatsz.
De zeng és zúg az orgona...

Rédey Tivadar.

«A MADONNA ÉKSZERE»

A budapesti Népepera ujdonsága október hó 11-ikén.

Elsőrangú művészi termékről szólunk, mely azonban szövegében hordja súlyos okát annak, hogy — sem Bécsben, sem nálunk — nem az első operaház, hanem csak a rangban második hozta színre.

Az új mű tárgya tragikus. Azaz: hőse, vagy hősnője két óriási malomkö közé jut, a két erkölcsi nagyhatalom egyforma végzettséggel nyúl sorsába, a melynek csak bukás lehet a vége. A «Madonna ékszere» meséjében pedig a győztes «gonosz princípium» valóságos szentségtörés — ez az oka, hogy pl. a bécsi udvari opera, a most nálunk bemutatott «Madonna ékszere» helyett inkább egy másik madonnás darabot, a Massenet-féle «Le jongleur de Notre-Dame» című operát adatta elő — a tüzes erotikum helyett egy vízenyőst választott; a Magyar Kir. Opera pedig, régi konzervatív álláspontja értelmében, legalább is a Népeperába került dalművel szemben tanusított fagyos tartózkodást, pedig, «A Madonna ékszerét», Wolf-Ferrari operáját, szívesen láttuk volna a Magyar Kir. Operaházban, a hol ugyane szerzőnek már két kisebb, de becses művében gyönyörködtünk. A Népeperának hálával tartozunk, hogy mostani nagyszabású ujdonságát két remeklő külföldi művész vendégjátékával «kihozhatóvá» tette.

Ermanno Wolf-Ferrari, a félig német-, félig olaszszármazású zeneszerző, a színlap szerint egyszersmind a darab szövegét is írta; tudjuk, hogy ő a mű értelmi szerzője, de a megzenésített verseket mások írták meg; ez a kérdés eltörpül az előtt, hogy vajjon a zene mindig azt mondja-e, a mit a szöveg? mindig az érzés kellő hűfokát és mélységét tolmácsolja-e? Erre igenlőleg s a legteljesebb elismerés hangján kell felelnünk; Wolf-Ferrari ma az olasz zeneszerző-nemzedék igazi nagyságai közé tartozik; el nem hallgathatjuk azonban, hogy sokszor túlságos fizikai erőfeszítést — azaz: lármát, siketítő rézfúvó-tombolást — használ, a mi csak elkedvetleníti a zenei élvezetért jött híveit. A szöveg, azaz hogy a dráma, elég alkalmat szolgáltat a szertelen indulat illetén kitérésére: szereplői nem finomult életformák közt élnek, hanem a túlságosan hevesvérű nápolyi népnek alsó osztályából valók — csoda, hogy Gennaro, noha erős testi munkához szokott kovács, igen csöndes és gyöngédérezelmű. Ez a melázó, különben anyás és vallásos fiatalember olthatatlanul szerelmes a náluk lakó tüzesvérű, kaczer Maliellába, a ki viszont a magához hasonló, féktelen természetű Rafaéle hódolását látja szívesen. A darab I. felvonásában áhítatos körmenet visz egy drága nyaklánczozal, diadémel ékes Má-

Van der Osten Éva és Vogelstrom a második felvonásban.

ria-szobrot; Rafaéle bódultan súgja Maliellának: bírásdórt elrabolnám számodra Szűz Mária ékszereit! — és kis hija, hogy szavának nem áll. Maliella el is dicsekszik ezzel (a II. felvonásban) érte esengő Gennarónak, a ki kosarat kapva, elsompolyog — még nem tudjuk: hova? Holdas est: Rafaéle szerénadót ad a lánynak, a ki a zárt kapu rácsán keresztül csókkal pecsételi hevületét; azután itthon terem Gennaro: elvakult szerelmében elkövette a szentségtörést, elrabolta a Madonna ékszerét, hogy csak megnyerje Maliella szerelmét... A hű leány vére már úgyis fel van forralva: elvakultságában felveszi a szentelt ékszereket s úgy fogadja a rajongó Gennaro hódolatát, és hálából érényével fizet... A III. felvonás a híres Camorra összeesküvésének egy titkos gyülekező-helyén játszik: itt is van Mária-szobros oltár, hiszen közmondásos az olasz briganti különös vallásossága: a Madonnához imádkoznak dús szákmányért... A camorristák orgiájába rohan Maliella, lelkiismerete kényszeríti, hogy Rafaélenek megvallja: ime, Gennaróé lettem, de téged szeretlek! A bűnös lány azonban elvesztette minden értékét Rafaéle szemében, ki őt utálattal elűzi. Maliella ott hagyja a gyöngyöket s kétségbeestében a tengerbe veti magát. Jön Gennaro, a tömeg szitkokkal, átkokkal fogadja a szentségráblót, s megvetésük jeléül mind kivonulnak. Később egy csoport visszajön, hogy mégis

agyonverje a merénylőt, de mi már tanui voltunk, hogy a bűnös és megvetett szerelmes, megtörtén, a Madonnára akgatja a gyöngyöket, s lelke viharának egy tördőfessel vet véget.

Csupa indulat az egész darab: sok érzelmes, gyöngéd mozzanat, még több háborgás; zenei megnyilatkozásra való minden ízében. Az első jelenet vígsága: zajos utcái élet, mindenféle árusok forgolódsága, jellemző helyi alakok, szerelmi ingerkedés, Maliella gögje és a törrel megsebzett Rafaélét kérése, Carmela vigasztaló jelenete fiával Gennaróval, a körmenet pompája; a II. felvonás holdas éjétt bevezető gyönyörű zenekari nótturno s a III. felvonás előtt játszott tarantella-szerű pikáns, tüzes intermezzo, mindegyik jelenet mohó indulatainak erősen fűszerezett zenei tolmácsolása — egyik elragadóbb, mint a másik. Epédó vagy felfortyano, édes, lány vagy kicsapongó jókedvű, de mindig hamisítatlan olasz zene; ha beosztása, ritmusa vagy modern (mondjuk: mesterkelt) összhang-labirintja különösnek, útnak tűnik fel: hosszúlélekzetű, valóban énekhangra született dallamai nem tagadják meg nemzeti, olasz voltukat. Eredetisége nem annyi, hogy lángelméjűnek, genialis alkotásnak mondhatnók; de a zeneszerző alakítóereje, mindig gyönyörködtető melódikája és a szakértő által lépten-nyomon megcsodálni való nagy tudása s művészi izlése, fényes és ujszerű zenekari köntöse, a művet az újabb operairódalom jelentékenyebb termékei közé emelik. Kár, hogy olykor nagyon is zajos. Wolf-Ferrarinak nem volt erre szüksége: vezérmotívumait úgyis elég változatosan csillogtatja.

A Népepera, mondhatni, méltó előadással juttatta érvényre az ujdonság szépségeit. Tömerdek apró szerep (a népjelenetekben) volt megbízható kézben; a házi legjobb erő: Bazilidesz Mária (Carmela) és Pajor (Rafaéle) magukkal ragadtak — a baritonistát azonban szívesebben hallanók majd egy pihenő-, illetőleg tanuló-év után, tehetségének megfelelő énekkultúrával... Maliellát és Gennarót a Népeperának két, huzamosabb időre jött, elsőrangú művész vendége adta; Van der Osten Éva meleg és fényesen csengő mezzoszopránja, hódító megjelenése, ezerszínű, tökéletes előadóművészete igazán méltó társat nyert Vogelstrom Fritzes érez és bensőséges tenorjában, izlése, de élethű ábrázoló- és énekművészetében. Úgy halljuk, hogy Mérei Adolf rendezőnek a tenorista ezuttal jobbeke volt; az eredmény e szövetséget fényesen igazolta. Az énekkarok kissé gyengén hangzóttak; a zenekar s az egész zenei rész mesteri vezetése a fiatal Reiner Frigyes nagy érdeme. A szövegfordító a színlapon nincs megnevezve; a színlap ezzel igazságos kritikát gyakorolt.

Az ujdonság tetszett, de nagyobb sikert érdemelt volna. K. I.

Az első felvonás zárójelenete.

WOLF-FERRARI «A MADONNA ÉKSZERE» CÍMŰ OPERÁJA A NÉPEPERÁBAN. — Jely Gyula félvétel.

Bihar, Pázmán és Pajor a harmadik felvonásban.

1. Az ikervári kastély. — 2. Gróf Batthyány Lajos gyermekei: gróf Batthyány Ilona és gróf Batthyány Elemér a leleplezésen. — 3. A közönség a leleplezésen.

GRÓF BATTHYÁNY LAJOS SZOBRÁNAK LELEPLEZÉSE IKERVÁRON. — Jely Gyula félvétel.

PARTI RÉSZLET KRIMEA FÉLSZIGETÉN.

KRIMEA FÉLSZIGETÉN.

Sebastopol, Oroszország hadikikötője. — Livádía, a csári család üdülőhelye. — Kerts, az egykori Panticapaeum.

Krimea félszigetét méltán nevezik az óriási Oroszbirodalom legcsillogóbb ékkövének. Szébb, virágzóbb, termékenyebb földet egész széles Európában alig találhatnánk. De mintha már Ázsia határát át is léptük volna, minden olyan színes és minden annyira derült. Minden a szó szoros értelmében *orientális*.

Ezen megmásíthatlan keleti jelleg adja meg Krimeának sajátos báját. Leírhatlan az összhang a vidék rajzában és színeiben. Sehoh mérszebb alakú sziklákat és bujább növényzetet nem találhatnánk. A sötét tenger tükreblől mérészen emelkedik a hegység, fel a felhőtlen égbolttig.

Orosz *Rivierának* szokták e páratlan partvidéket nevezni. A Riviera legyen azonban bármilyen vonzó, annál Krimea tájképet határozottan jobban szeretem. Vadabb és eredetibb mindenek előtt és emberi kéz nem tette még tönkre a természet utolérhellen művészetét.

Sebastopoltól kezdődik a tenger mellék legfestőibb része. A történelemből jól ősmert hely mai napig az orosz tengeri hatalom déli erődjé. A mély öböl messze benyúlik a hatalmas szárazföldre. A bejáratnál jobbról-balról erődítvények meredeznek. A löréseken át hatalmas szájú ágyúk tátongnak. Távobbb pedig a pánczélosok horgonyoznak.

A kis város azonban korántsem bír marciális jelleggel. Ellenkezőleg, derült külsejével azt a benyomást kelti, mintha kizárólag üdülés és szórakozásra épült volna. Nem ősmerek az egész nagy Oroszországban csinosabb és tisztább helységet. Az egyes épületek világos homlokzataikkal, virágos kertektől környezve, felette barátságos jelleggel bírnak. A széles utcákat pedig kétoldalt hatalmas fák árnyalják.

Önkénytelenül *Villefranche-ra* gondoltam. A két kikötő között sok nemcsak a külső, de belső hasonlat is. Mindkettő a félelmetes hadihajók rejtékhelye. Mindkét öböl hadászati fontosságú és mindkettő a derült, virágos látszat megett gyilkos hajóhadat rejt.

A környék különböző pontja megannyi véres csata emléket kelti fel. *Malakoff* dombja örökké emlékeztet fog maradni a francia csapatok heves ütközetéről. *Balaklava* szűk öblét az angol katonaság tartotta megszállva. Itt egy hatalmas köemlékre vannak feljegyezve a dicsőséges hőstettek, amott egy magas keresztre vannak felírva az elesett bajnokok nevei.

A *Chersones-foknál* a part hirtelen meredeken kezd emelkedni. Nem messze a tengerparttól emelkedik a híres St. Wladimir székes-

TÁBOROZÓ KOZÁKOK.

India maharadzsaának fellegvárai szolgáltak mintául. A nagyszabású épületet több szárny övezi. Jobbról-balról kupolás pavillonok emelkednek. A középső részt patkó alakú mór diadalív foglalja el. De ki tudná leírni az ezeregyjé meséire emlékeztető otthont.

Legyen a kastély bármi pompás, valódi díszét a körülötte elterülő kertek, lugasok és vízművek képezik. Mindenfelé czedrusok és pálmák, olajfák és babérok emelkednek. Az óriási százados fák lábainál virágágyak nyíllanak a szivárvány összes árnyalataiban, benépesítve mindez megszámlálhatlan éneklő, csiripelő madarakkal.

A fénypontját a maga nemében egyedüli helynek mégis a park megett emelkedő és az év nagy részén át hóval fedett *Ai-Petri* csúcsai és az előtte elterülő végtelen tenger sötétkéi tükre képezi. Ezt a maga nemében egyedüli képet a ki egyszer látta, nem feleli el sohasem.

Krimea szépségeinek híre hamar elterjedt. Jönnek a ragyogó partokra messze földről. Ezek és ezek keresnek üdülést, gyógyulást az őröktavas olén. Évente nő azok száma, kik ide meneksenek a világ zajából, fáradtságaiból a nyugalom és béke ölébe.

A minden oroszok czárjának családja is ezek közé tartozik. Hiszen az egészséget még a legkorlátlanabb hatalom se tudja biztosítani. Mint tudjuk, a tündöklő császárnő beteg és egyetlen fia, a világ legpompásabb trónusának örököse még betegeb.

Livádía az udvarszékhely. Közel *Jaltá-hoz*, a tengerpart egyik legkiesebb pontján emelkedik. Nem egy nagyszabású palota, de több villaszerű épület sorakozik egymás mellé. Ezek se valami tetszősebb külsővel bírnak. Van benők sok, mi az angol *cottage*-okra emlékeztet, bár más részük ismét renaissance palazzók mintáját utánozza.

A belső berendezés lehetőleg egyszerű. A butorokat színes *cretonne* fedi. A falakon metszvények, vízfestmények függenek. Az asztalokon folyóiratok, könyvek, albumok. Se fényűzésnek, se keresettségnek nyoma sehoh. Csak a lakályosság és kényelemre van a főszű fektetve.

Livádía tulajdonképen egy kedves angol otthon benyomását teszi és ilyen kedélyes nemcsak a *milieu*, a virágokkal elhalmozott termek és terraszok, de olyan maga az élet is, a mi ottan folyik.

A szigorú étiquette szabályai mintha Péterváron maradnának. *Krimeába* a császári család üdülni jön. Zavartalanul akarja élvezni a mesés táj szépségét és az enyhe éghajlat jólétevé hatását. Így a nap nagy része a szabad ég alatt telik el. A káprázatos virágözönben úszó kertekben folynak a gondtalan órák. Avagy kirándulásokat rendeznek a vidék híres pontjaira, hol egy öböl mentén, hol egy lejtő csúcán költve el az oszonnát, mint bármelyik szerény polgári család.

UTAZÁS KRIMEA FÉLSZIGETÉN ÁT.

De hiszen épen a koronás fők érezhetik leginkább szűkségét az élet egyszerű örömeit élvezni. Mint a legegyszerűbb hivatalnok családja vágyódhatnak a természet szabadságába. A czárevics csak úgy, mint bármely oskolás fiú számítja türelmetlenül a napokat, mikor a télipalotából a livádiai vadonokba utazhat... Így volt ez mindig és mindenütt. A világ legpazarabb udvarának, Versaillesnak lakói építették *Trianon* náddal fedett gunyhóit.

Az *Azovi-tenger* szájánál a partok mindinkább ellapulnak és a Krim elveszti teljesen bérezes jellegét. A félsziget innét kezdve belednyúlik ismét a nagy termékeny dél-orosz síkságba. A gazdag vidék Oroszország valódi *granariuma*. Ősmerték is azt már a legrégebb kortól fogva.

Az egykori virágzó görög gyarmatok közül

nem egynek akadunk nyomára. Valamennyi között a legérdekesebb *Kerts*. A környéken mai napig folynak az ásatások, páratlan értékű műkincseket hozva napvilágra. A pétervári világhírű *Ermitage* múzeum talán legbecesebb kincsei épen a kertszi görög emlékek. Vannak ékszerek, arany- és ezüsttárgyak. Egyedüli szépségű tanagra alakok, feliratok és mindennemű műtárgyak.

Kertsben is van egy kis múzeum, de melynek tárgyai kevésbé értékesek. A mai város meglehetősen szerény és mi sem emlékeztet egykori nagyságára, mint a szomszédos halom tetején emelkedő klasszikus formájú görög emlék, de hozzá még ez is felette modern alkotmány. *Mithridates* halálának tiszteletére építette a híres uralkodóra búzke utókor.

A görög uralom dicsőséges napjai régen le-

tűntek. Aztán jöttek más népek, más szokások honosodtak meg a Krim partokon. Jöttek mongolok és jöttek tatárok. Közép-Ázsia hódító népei egymást váltották fel a virágzó félszigeten. Birták a velenceiek és genuaiak is egy darabig, míg végre ott is a török lett az úr.

Ma a feltartóztatlan orosz terjeszkedés reá tette kezét Krimea félszigetére is. Az egykori mohammedán lakosság mindjobban elenyészik, helyet adva a szláv elemnek. A festői turbános alakokat szeghajú *muzsikok* pótolják. *Krimea* nagyon gyorsan teljesen el fog oroszosodni. A Fekete-tenger egész nagyságában mihamarabb mint orosz belviz fog mindössze tekintetbe jönni. Az éjszaki népek előnyomulása alatt a déliek pusztulásra vannak kárhoztatva, migem elenyésznek teljesen.

Jalta, 1913.

Gróf Vay Péter.

HÓVAL FEDETT CSÚCSOK KRIMEÁBAN.

KLITHON ÉS KLITHIA.

ELBESZÉLÉS. IRTA SZÖLLÖSI ZSIGMOND.

Valóban nem, édesem, nagyon természetes, hogy nem ez volt az igazi nevük. Hiszen valószínűleg egész Budapesten, a Ranolder-utcában pedig egész bizonyosan nem hívnak egy házaspárt Klithonnak és Klithiának. Már pedig ők itt laktak Budapesten, a Ranolder-utcában egy téglalakú udvari szobában, a melynek a berendezése túlnyomó nagy részben kéziratokból és képekből állott. Kéziratokból, a melyeket Klithon irt és képekből, a melyeket Klithia festett. Ezekkel volt tele a szoba, úgy hogy egyéb alig fért volna bele. De — mily szerencse édesem! — nem is igen volt egyéb, a minek férnie kellett volna.

A Klithon és a Klithia nevet kizárólag házi használatra, ők adták egymásnak főként és mindenekelőtt azért, mert ez a két név nagyon hasonlít egyik a másikhoz és ha időmegtakarítás végett nem mondják ki az egészet, csak ennyit belőle, hogy *Klith*, akkor meg egészen egy, mind a kettő. És e két ember szívének nem volt forróbb vágya, mint hogy mennél tökéletesebb legyen az egység, a melyet magukban, kettőjük között éreztek. Mert valami rendkívüli volt az, mennyire egy és azonos volt mindkettőben a fölfogásuk, a gondolatuk, úgyanyira, hogy sokszor az egyik felelt a másiknak, a nélkül, hogy ez szóval kéreztet volna valamit. De tudta, hogy mi jár az eszében és mi az, a mit, ha megszólal, mondott volna.

Az élet is köteleességének tartotta, hogy tisztelje és ápolja ezt a nagyszerű összhangot. A szerkesztők, a kiadók és az igazgatók — Klithon egyforma folyékonyággal irt novellát, regényt és drámát — ép oly következetesen utasították vissza a férfi alkotásait, mint a műkereskedők és a tárlatok a Klithia festményeit. A miből megint csak egy új harmónia támadt. Klithon és Klithia szilárdan elhatározták, hogy abban a pillanatban, a mint elkövetkezik az, a minek előbb-utóbb, de egyszer okvetlenül el kell következnie: nevezetesen, hogy az igazság napja kisüt és aranykévéje beáramlik a téglalakú szoba ablakán: mitévők lesznek. Abban bizonyosak voltak, hogy ez a pillanat egyszerre érkezik meg mindkettőjüknek. Ugyanazon a napon, a melyiken Klithon nagy történelmi színműve egy példátlan siker csillagfényében megindul világhódító útjára: ugyanazon a napon jelenik meg a párisi nagy műértő, hogy szó nélkül egy millió frankot vagy dollárt nyújtson át Klithonnak szerény foglalólú képei egy válogatott kis részéért.

Fél kellett készülniük e pillanat méltó fogadtatására és valóban készen is várták. Nem minden borús büszkeség és néma szemrehányás nélkül, de kemény eltökéltséggel állapodtak meg abban, hogy ezen a pillanaton túl nem maradnak itt tovább. Hideg és büszke arcukat csak éppen megmutatják egy pillanatra a diadal egéig csapkodó máglyatüzeinek világosságában a tömegnek, a mely oly nehezen akarta odáig észrevenni őket: azután egy méla gesztussal elfordulnak tőle és itt hagyják a tapsot és itt hagyják az ünneplés lármáját és mennek az idegen messzeség verőfényes csöndjébe boldogan élni és boldogan dolgozni.

És mert egyik se volt se fölületes, se könnyelmű: tisztában voltak vele, hogy maga ez az elhatározás nem elég. Részletesen és pontosan ki kell dolgozni az eljövendő *Élet* tervét, úgy, hogy az mindkettőjük számára tökéletes legyen. Hogy mire jó a nagy indulás pillanata, egészen tisztában legyenek vele: hová mennek és mire mennek és ne kellessen majd veszteteniük az időt, a melynek minden percze drága, mert a beteljesülésé.

Tökéletesen megértették a földadat fontosságát és meg kell adni, nem sajnálták a fáradságot, a munkát és a belemérülést. Sokszor késő éjszakáig tárgyaltak, sőt vitakoztak is, mert ha még oly nagyszerű harmónia élt is lelükben és gondolatukban, fölmerültek bizonyos kérdések, a melyeknek más és más volt az álláspontjuk. Így például Klithia azt kívánta volna, hogy valami olyan nagy városban rendezzék be az udvartartásukat, a

melynek levegőjét a művészet örök és hervadhatatlan virágainak tömege teszi balszamossá. A múzeumok és múkincek valamely megszentelt városában: Párisban, Rómában, esetleg Münchenben, de a legjobb lenne talán mégis Firenzében. Szóval valahol, a hol meghatott és boldog szívvel az örök szépek valószínűleg rengetegekben barangolhatnának. Ellenben Klithon a mellett kardoskodott, hogy valamely lakatlan vagy csak szelid vademberektől lakott exotikus szigeten fogja fölépíteni négy sarkán bástyatornyos, zöld réztetejű kastélyát: olyan szigeten, a melytől legalább három napi hajóút a legközelebbi part.

Heteken át vitáztak ezen a kérdésen, a míg végre szerencsésen meglelt az alku. Klithia lemondott a városról, Klithon a szigetről, de úgy, hogy igazában mind a kettő megkapta azt, a mit akart. Az lett ugyanis a végleges megállapodás, hogy valamelyik nagy művészi város környékén, mindenesetre csöndes és gyönyörű helyen, vagy a Szajna, vagy az Izár, vagy az Arnó partján építtetik meg majd a kastélyt.

Türellemmel és kölcsönös megértéssel a legnehezebb kérdéseket is meg lehet oldani, — mondta Klithon és Klithia élénken helyeselt. Természetesen ezenkívül még az elintézendő kérdések egész sorát kellett megvitatniuk. Milyen legyen a kastély? Milyen a park? A cselédség ruhájának a színe? A szobák és termek elosztása meg berendezése? ... Édes Istenem, volt, volt itt elintézni való bőségesen ...

Elég dolguk lett volna vele, akkor is, ha nem zavarják őket ...

De zavarták. Egyszerre két levél is jön. Az egyik Klithonnak, a másik Klithiának. Az egyik a Nemzeti Színházról. A másik a Képzőművészeti Társulattól. Mőhón bontják föl és csöndesen eresztik le őket. A földre hull mind a két levél. Mint őszszel a lehervadt falevelek.

Klithon semmit se szól.

Ránéz Klithiára, a ki csöndesen felel:

— Az enyimet se ...

— Szamarak, — dörmögi Klithon.

Klithia semmit se szól. Fátýolos lesz a szeme.

Néhány percznyi csönd.

Aztán Klithon az asztaliókba nyúl és egy csomó telerajzolt papirost meg füzetet, könyvet rak az asztalra.

— Igazad van Klith, — mondja. — Vagy Fiesole vagy Certosa di Val Emma ... Leoni vagy Grünevald se rossz, de Firenze környéke mégis csak szebb ... Fiesole, az egyenesen bűbajos lehet ... Ha a Böcklin villáját meg lehetne kapni! ... De különben mégis csak az az igazi, a mit az ember egészen a maga izlése szerint csináltat ... Aztán kényessége is van a dolognak. Lehet, hogy nekem egészen más az otthonom ideálja, mint a Böckliné volt ... Már most, ha a magam gusztsát akarom érvényesíteni és valamit változtatok, egyszerre rám ugranak a kegyelet hőrcsögei és a torkomba harapnak ...

— Nem, nem! — vágott közbe élénken Klithia. Ezt én se akarom.

Klithon nagyon örült, hogy ebben is egy nézetben vannak. Lelkesen folytatta:

— És végre is, más a világ ma és más volt akkor ... Számolni kell a haladással ... Böcklinnek például bizonyosan nem volt szüksége auto-garazsra. Mert akkor még nem is volt automobil.

Klithiának fölragyogott a szeme, piros lett az arca és a boldogság halk remegésével a hangjában vágott közbe:

— Hát kapok? ... Hát mégis csak vesz? ...

Klithon vállat vont és csöndesen mondta:

— Bánom is én! ... Hát legyen meg a kívánsága ... Csak azt ne akarja, hogy én is beleüljek! ... Erről hallani se akarok! ...

Klithiának megremegett az álla. Elcsukló hangon pihegte:

— Akkor ... akkor köszönöm ... Akkor nekem se kell ...

Klithonnak megvolt az a hibája, hogy hamar előntötte az indulat. Most is lángba-

borult az arca és nyilván valami mérgezet mondott volna, ha az ajtón nem kopogtatnak.

A házmesterné lépett be, a ki minden hagyomány ellenére alacsony és sovány asszony volt, de híven a hagyományhoz, harcias és élesnyelvű.

— Csak azt gyűttem mondani, — jelentette, — hogy a háziúr nem bolond, hogy tovább várjon. Se házbér, se fertálypénz, pedig ma már tizenötödike! Holnapnál tovább nem várunk ... Azután nincs pardon! ...

Elment.

Klithon és Klithia egy darabig hallgattak és a szoba más-más sarkába nézett mind a kettő. Aztán Klithon egyszerre ököllel az asztalra ütött.

— Szemtelenség! — mondotta haragosan. — Szemtelenség ilyen ostobaságért zavarni az embert! ...

Azután hirtelen Klithiához fordult és szeliden megsimogatta az arcát:

— Na, ne csacsiskodjék, no! ... Hát beleülök én is ... Csak nem gondolja, hogy magát egyedül éreztem el egy olyan veszedelmes masinán ...

Klithia rögtön megbékült; de sietett is tiltakozni:

— Higgye meg, hogy nem veszedelmes! ... Abszolúte nem veszedelmes, ha vigyáz az ember ...

Klithon bólogatott a fejével:

— Nono, — mondotta. — Hát mindenesetre egy kipróbált, jó soffört vesz az ember! ...

— A gép hóféhér lesz, — jelentette ki Klithia. — És olyan, hogy nagy túrákat is lehessen vele csinálni ... Negyven lóerős ...

Klithon legyintett a kezével és szelid, oktató hangon mondta:

— Ahhoz legalább is hatvan kell, kedvesem ... Nagy túrához ...

Most sokáig egymás szemébe néztek és hallgattak és sokáig hallgattak, a míg Klithia arca egyszerre elfehéredett, a szeme szinte megfagyott a rémületől, majd, mint olvadás-kor a vizesöppek a jégen, nagy könnyecseppek szivárogtak elő a szeméből. Klithon ijedten kérdezte:

— Mi az? ... Mi baja édesem?

Klithia sokáig hallgatott, azután el-elfuldozva, csöndesen felelt:

— Semmi ... Csak az jutott eszembe ... hogy ... hogyha ... ha valamelyikünk meghalna ... akkor ez ... ez a sok szép, ez a sok gyönyörű ... ez mind elveszne ... Örökre elveszne ...

Klithon elsápadt:

— Ez igaz, — suttozta és elviselhetetlen rémület és fájdalom szállt a szívére, úgy, hogy neki is sirnia kellett. Az ő könnyei is kicsordultak. Kellett, hogy fölkeljen a helyéről, odamenjen Klithiához és könnyes arcát a magáéhoz szorítsa forrón és sokáig.

De egyszerre aztán hangosan és tele lélekkel elnevette magát.

Klithia meglepetve nézett rá:

— Mit nevet? — kérdezte csodálkozva.

Klithon tovább kacagott:

— Azon nevetek, — mondotta harsányan, — hogy mi sirunk. Sirunk ... pedig hiszen — élünk!

Klithia megrezdült, elpirult és elmosolyodott és mint a ki most éléd, boldog meglepetéssel rebegte:

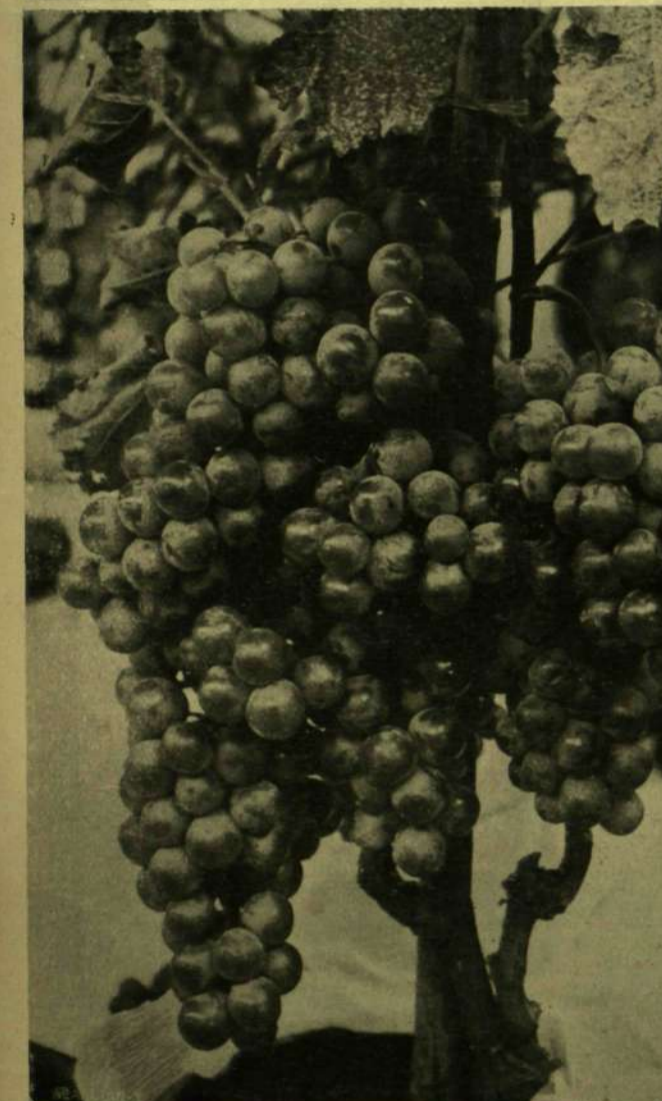
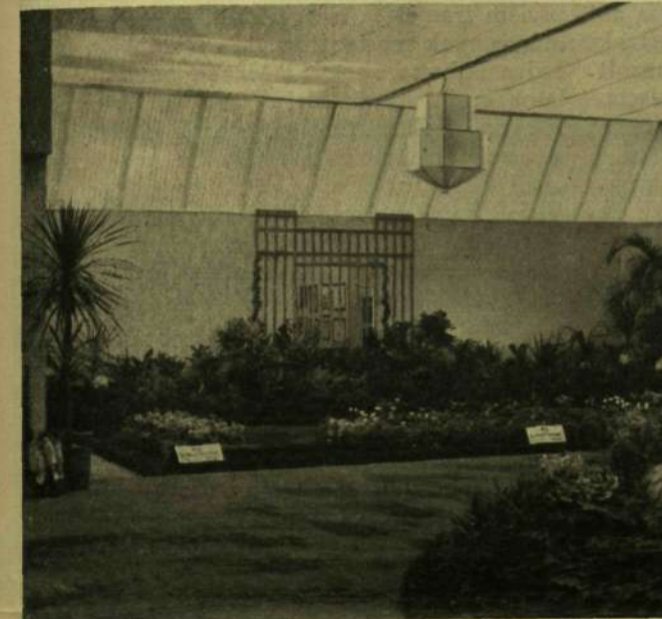
— Az ám ... Hisz élünk ...

Klithon nevetve húzta a válla közé a fejét, kiterjesztette a karjait, így beszélt:

— Látja ... látja, kicsoda ostobaság azon sirni, bánkódni, hogy mi lenne, hogy lenne, ha valahogy rosszul lenne ... Nevetséges! ... Igazán nevetséges! ... Ördög vigye a fantazmagónákat ... Csak maradjunk az életnél, a míg élünk ...

Egy nagy darab papirost búzott ki a csomóból és kiterítette az asztalon. És egyszerre nagyon elkomolyodva folytatta:

— No, ez a park tervrajza ... Hát nézzük csak, ezzel hogy is leszünk ... Mert itt van nekem egy új ideám ...

1. Ghillány miniszter meglátja a kiállítást. — 2. Díszkert részei. — 3. A budapesti m. kir. kertészeti tanintézet kiállítása. — 4. A fővárosi községi konyhakeri gazdaság kiállítása. — 5. Cserépbén nevelt szőlő a Katona-telepről Kecskemét mellett. — 6. Krizantémumok az aszóni javítóintézet kertészetéből.

GRAFIKUSOK, VÍZFESTŐK ÉS PASTELLFESTŐK KIÁLLÍTÁSA A NEMZETI SZALONBAN.

A vízfestés nem valami nagyon kedvelt módja nálunk a festői ábrázolásnak. Míg a külföldön nagyon felkapott, sőt Angliában az olajfestéssel egyforma elterjedésnek örvendő ága a festészetnek, nálunk bizony alig-alig akad aquarellista. Pedig a vízfestés számos olyan hatásra képes, amely az egyéb technikák számára elérhetlen. Színeinek világító erejével sem az olajfestékek, sem a pastelkréták nem vetekedhetnek. Mégis aquarellistáink száma évről-évre fogy és kevesedik azoknak a kiváló, de különösen egyéb festési módokban jeleskedő festőinknek száma is, kik néha ki-kí rándulnak erre a területre, melyet a XIX. században a francia művészet legnagyobbjai is szívesen felkerestek.

Régi gárdánkból említsük meg elsőnek az örökké friss veteránt, Nádler Róbertet, kinek könnyed biztossággal, friss színezésű uti emlékei a kiállítás javához tartoznak. Edvi Illés Aladár itt is a régi, finom aprólékoságokba merülő művészek bizonyul. A legtöbb megfélemltet Raáb Ervin halványan világító színekkel festett olaszországi és görögországi képei fogják kelteni, melyek egy egészen különösen, hamvas szüziességben meglátott természetet állítanak elének. Csupa olyan halvány színbeli finomságot adnak, melyeket másként nem igen lehetne megfesteni, csak vízfestéssel. Ez a teljes megegyezés a technika kihasználása és a meglátás módja között, különösen vonzóvá teszi nagy biztossággal festett kis képeit. A míg Raáb ástilizálja, elvonttá teszi a természetet, Bakoss Tibor arra törekedik, hogy ríktó szín-pompájának erejét a vízfestékek világító erejével még jobban fokozza. Thémái igénytelen dolgok, a baromfiudvar, egy-egy kertsarok, de ezeken az aprócska dolgokon is jól meg tudja éreztetni azt az örömet, melyet szemünk az élet tarka-barka színű, ríktóan színes dolgainak láttára érez. Jó megfigyelője az apró állatok testi strukturájának, mozdulatainak, sőt pszichológiájának is. Valamikor nagyon aprólékos festési módját könnyedebb, foltszerűbb, a színek keveretlenségénél fogva világítóbb modor kezd felváltani, a mi nemsokára oda fogja segíteni, hogy szándékai és az eredmény között nem lesz különbség.

Pastellistáink ügye sem áll nagyon fényesen. Ezt a gyönyörű technikát még kevesebbet gyakorolják a mi művészeink, mint a víz-

festést. Pedig a XIX. század francia művészei ugyancsak megmutatták, hogy ez az ábrázolási mód korántsem szorítkozik csakis olyan lágy, elmosódó erejű ábrázolásmódra, mint a melyent a XVIII. századbeli rokokó művészetben elért. Ha másnak nem, Degasnak hatalmas erejű ábrázolásai megmutathatták, hogy a pastellfestés sok olyan dolgot tud kifejezni, a mit más eljárással sohasem lehet. Egy pár év óta néhány fiatal művésznünk próbálkozott is a pastellal nem a hagyományos pastell, tehát csakis hamvas hatásokat kereső, hanem erős ríktó színekkel festeni. Ez a kísérletezés nem sok nyomot hagyott maga után ezen a kiállításon. Major Jenő a régi és az új irányok közé helyezkedik és pastellal olajfestményeket fest.

A leggazdagabb anyaga a grafikusok kiállítása. Meglehetősen egyenletes színvonalu, hiányoznak belőle a Szalonban máskor megszokott dilettáns munkák. De a mint lefelé nem süllyed mélyre, akként felfelé sem emelkedik nagyon magasra, nem igen akad benne olyan alkotás, mely művészi kifejező erejével meglepően meglepetést kelt. De viszont modorosság is kevés van benne. Határozottan meglátszik rajta, hogy grafikusaink újabb inkább a francziák hatása alá kerültek, ha másban még nem is, de legalább a kifejezés szerényebb eszközeinek megválogatásában. Nagy, durván odamázolt foltok helyett finomabb kidolgozás, kevesebb üres póz és több természetesség, filozofálás helyett a dolgok érzéki megjelenésébe való mélyedés, a színek, fények, árnyékok és a mozgások igazibb vonalra fűzése kezd már nálunk is érvényesülni, bár még sokan vannak, kik a vázlatosságát önmagában is művészetnek tartják.

A legszebb grafikai technikának a rézkarcnak elég művelője van már nálunk. Sajnos, hogy legkiemelkedőbb festőink nem gyakorolják ezt a gyönyörű eljárást, melyet a képzőművészet legnagyobbjai is lelkesedéssel karoltak fel a múltban. Inkább csak kisebb tehetségű művészeink specializálják magukat ezen a szakmán, a mely pedig semminemű korlátot sem szab a művész elé.

Egyéb dolog is fel fog tűnni a kiállítás figyelmes szemlélőjének. Az egyik az, hogy alig akad rajta figurális ábrázolás, majdnem teljesen csak tájképek töltik meg teremt. Pedig ma már az emberi test és a belőle felépülő nagy kompozíciók kora ismét elérkezett, a tájkép túlnyomó uralmának hovatovább vége fog szakadni. Az impresszionizmus nálunk

akként hatott, hogy majdnem teljesen kiszorította a figurális ábrázolásokat. De pár év óta nagy változáson ment át a képzőművészet, ismét feltámadt a nagy kompozíciók vágya, melyek a természet nagyságát az emberi testtel is megmutassák. Ennek a törekvésnek olajjal festő művészeink körében, éppen a vezető egyéniségek között, nagy visszhangja támadt, de ez a visszhang még nem igen érkezett el grafikusainkhoz. Ebből is, de különösen ábrázolásmódjukból is nyilvánvaló, hogy a mi grafikusaink még nem érkezett el arra a fejlődési fokra, midőn önálló, a festészetől függetlenebb életet kezd élni. A legtöbb ezen a kiállításon látható lap is arról tanuskodik, hogy nem a grafikus eljárás nyújtotta lehetőségek teljes kihasználásával és az általa vont korlátok ismeretével alkotott. Legtöbbjük olyanfajta benyomást kelt, mintha valami olajfestmény transponálása volna csak. Alig egy-két kivétel akad ez alól a megfigyelés alól. Prihoda Istvánnak hidegtüvel karcolt dolgai járnak még legközelebb a technika és meglátás egymást-fűdéséhez. Nem különben Lénárd Róbertnek külföldi tájakat ábrázoló szép karczai.

De viszont éppen ezek a maguk nemében jeles alkotások azok, a melyek grafikusaink egy bűnére irányítják a figyelmet. A ki az Ernst múzeumnak mostani francia kiállításán irigkedve láthatta, hogy Párisnak milyen csodálatos erejű megörökítője volt a rézkarczó Meryon, méltán megütközhetik azon, hogy mennyire hatástalan marad a mi művészeinkre a mi városunk, Budapest. Pedig ennek a városnak mindennemű nagyképű szakértőkódés daczára is, bámulatosan festői részei vannak, vannak csodás távlatokat nyújtó helyei, pompás festői utczarészletei és van már ugyancsak mozgalmas utczai élete is. Mért kelljen Toledoba menni impresszióért, ha otthon is akad elég? Itt is süt a nap, itt is vannak háztömegek, melyeken ezernyi fény és árnyék-tünetemény játszik és ennek a városnak az élete a mi életünk, melybe mégis csak jobban látunk belé, a mely közelebb áll a szívünkhöz s ezért nagyobb együttérzést tudna kiváltani lelkünkben.

Egy pár kezdeményezés, erre irányuló szerény kísérlet számba menő lapja van már a kiállításnak. Zádor István és Krón Béla rajzaira és karczaira utalunk. Talán kezdetét jelentik annak, hogy grafikusaink fel fogja ismerni azokat a speciális tereket, melyeknek kihasználása éppen az ő feladata. F. Z.

Bakoss Tibor: Csendes pihenés. (Vízfestmény.)

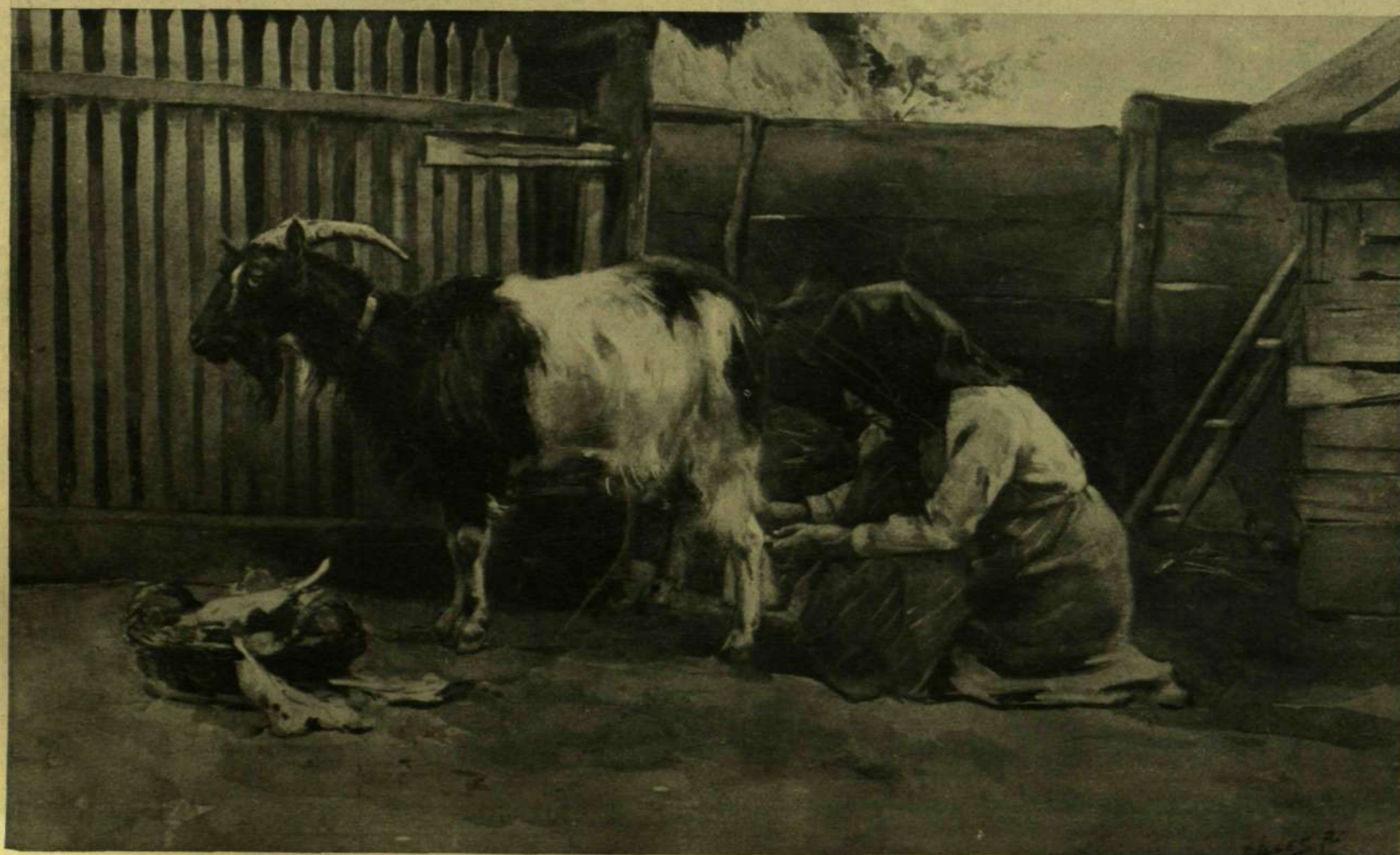
Tichy Kálmán: Meseillusztráció. (Vízfestmény.)

Raáb Ervin: Borghese kerti részlet. (Vízfestmény.)

Olgyay Viktor: Mikor a jég indul. (Vízfestmény.)

Edvi Illés Aladár: Kecskefejes. (Vízfestmény.)

Prihoda István: Női arckép. (Hidegtüvekarcz.)

Conrad Gyula: Alkonyat a Posilipón. (Rézkarcz.)

EGY ÚR KONFLISRA ÜL.

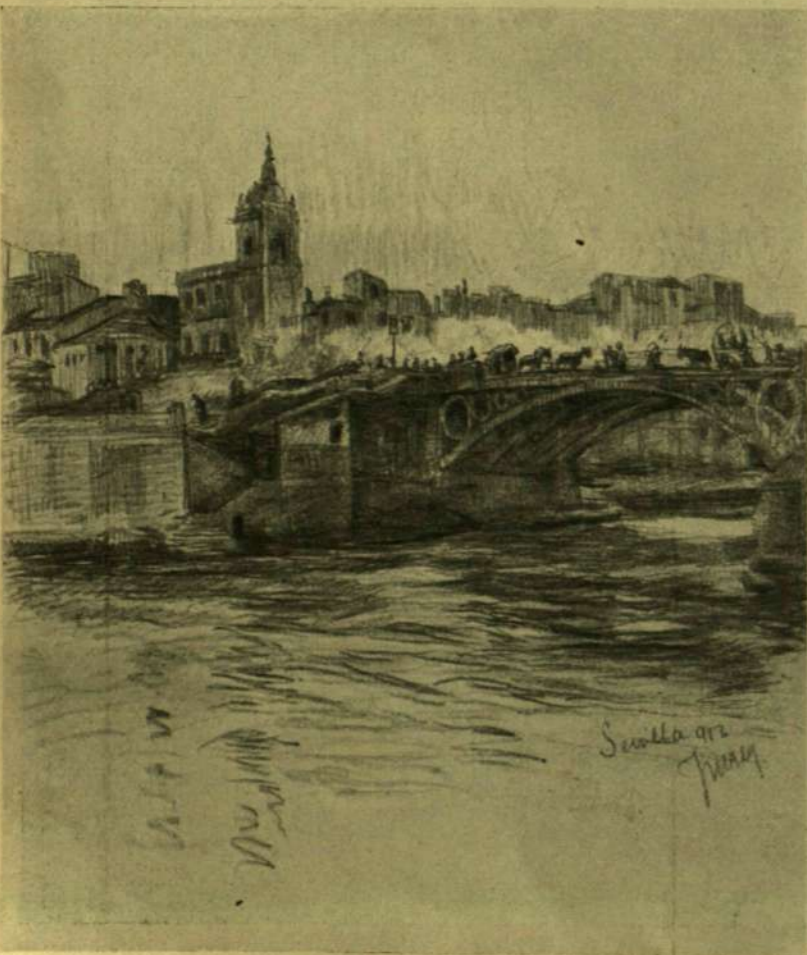
Egy úr közeledik a konflisállomás felé. Négy konflis áll a standon. Az első konflisnak a bakja üres. A második konflisnak abrakol a lova. A harmadik konflis bakján ujságot betűz a kocsis. A negyedik kocsis alszik a konflis bórparnán. Az úr odalép az első konflishoz, kiveszi az óráját, azt mondja:

— Az Operába!
Az úr vállán látszó lóg szíjjon. Az úr felnéz a bakra, a mely nem felelt. A második konflis kocsisa leugrik a lova mellé:
— Tessék beülni nagyságos úr, viszem én.
Az úr:
— Hát az első kocsis hol van?
A második kocsis:
— Elcsavargott valamerre. Tessék beülni.
Az úr:
— De hisz maga meg abrakoltat.
A második kocsis:
— Megvagyok már véle, csak tessék beülni. Nekiesik a lónak, leránczálja a fejéből az abrakos tarisznyát és elkiáltja magát:
— Isván, vizet a lónak!
Valami rongyember kerül elő s felveszi a dézsát a járda széléről.

Az úr:
— Még itatni is akar?
A második kocsis:
— Hát csak megitatja a lovat az ember! Tessék csak beülni!
Az úr kiveszi az óráját és odaugrik a harmadik kocsishoz:
— Az Operába!
A harmadik kocsis, a ki az utcai lámpa felé dülve olvas, lenéz az úrra az ujságból egy pillanatra, azután tovább olvas. Az úr a negyedik konflisához szalad. A második kocsis hátrakiált:
— En vizem már a vendéget, csak itatok!
Az úr megtasztatja a konflisban alvó embert:
— Az Operába!
A negyedik kocsis beljebb dül a konflisban és azt mondja:
— Mmú, bbú.
Az úr megint előkapja az óráját és visszaroan a második konflisához:
— Gyerünk hát, az Isten áldja meg.
— Megyünk nagyságos úr, csak megigyon a lú.
— Minek itatja ilyenkor azt a lovat?
— Ilyenkor kell azt itatni uram, minek utánna megkapta az abrakot. Tessék csak beülni.
Az úr odaugrik a harmadik konflishoz.

— Hát maga mér nem akar menni?
A harmadik kocsis föl se emeli a fejét, olvas. A második kocsis odaszól:
— Tudja az a becületet. En állok előbb, én megyek.
Az úr gyűlölettel méri végig a harmadik kocsis s megint átugrik a negyedikhez:
— Hé, ne aludjon itt. Gyerünk az Operába!
A negyedik kocsis felébred s mászik lefelé a kocsiból. A második odakiált:
— Enyém a vendég, Fekete. Itatok.
A negyedik kocsis visszakuporodik az ülésre, behúnja a két szemét. Az úr derekán úgy jár a látszó, mint az óra ingája. Visszaszalad a második kocsisához:
— No, készen van már?
— Tessék beülni, mán számszámokoz.
Az úr ránéz a lóra, most látja, hogy a ló nyakán csüng a kantár, a ló feje szabadon van, a hogy a jó Isten megteremtette. Az izgatott úr rajta felejt egy percze a szeméit, mert régen látott löfejt szerszám nélkül.
— Tessék csak beülni, megvagyunk izibe.
Az úr kétségbeesve dobja magát a kocsiába:
— Hallatlan ezekkel a konflisokkal.
— Megyünk mán, megyünk, nem érdemes mán lármázni.
Az úr le akarja inteni a kocsis, de lenyeli, a mit mondani akar, mert az Operára gondol.
A második kocsis végre felezihelődik a bakra. Az úr előveszi az óráját:
— Jézus Mária, hogy elkéstem. Most osztán siessen.
— Hova tetszik? — fordul hátra a kocsis.
— Az Operába! Menjünk már!
A kocsis a taxaméter zászlaját kezdi igazítani. A kis zászló nem akar lehajolni. A kocsis mérgekedik:
— Ezt is csak bajnak találták ki, az Isten akárhová tette volna!
Az úr:
— Most meg a taxival van baj? Hát ne hajtja le, fizetek én úgy is, csak gyerünk már!
— Nem úgy van az uram, mert engemet felír a rendőr, ha ez a zászló nincs lehajtva.
Az úr felugrik a kocsiában:
— Kiszállok. A fene egye meg magukat.
— Jól van már, nem kell jajgatni uram.
Lehajlott már. Csak tessék leülni.
Az úr visszaül, becsukja a száját s fölnéz a csillagos égre, mint egy mártír. A kocsis felkapja az ostort, csettint a lónak egyet, a ló menni akar, de abban a szempillantásban eléje ugrik ember és felkiabál a kocsisra:
— Te meg hová akarsz evvel a vendéggel menni?

— Az Operába — felel a második kocsis. Gyű.
— Nem gyű, te, mert leváglok erről a bakról. Nem tudod, hogy én állok első helyen. A jövevény most a kocsiában ülő úrhoz fordul:
— Tessék kiszállani nagyságos úr, az első kocsiába tessék ülni, én megyek először erről a standról.
Az úr ereiben megfagy a vér.
A második kocsis hátraszól:
— Csak tessék maradni. Gyű.
Az új ember megfogja a ló száját:
— Hó! Nem gyű, a mindenedet, mert beléd megyek. Tudtad, hogy csak ideát mentem a kifőzésbe, minek vállalod fel a fuvart? Hé! Tessék kiszállani nagyságos úr!
Az úr:
— Gyerünk már az Operába, semmi közöm a maguk ügyeihez. Mindjárt rendőrt hívok!
Az új ember fogja a lovat, a második kocsis felugrik a bakon:
— Ereszd-el annak a lónak a száját? Ereszd el, mert lesujtok rád!
— Enrám, te, te nyavalyás. Lehúzlak onnét, csak járjon a pofád. Minek veszed fel az én fuvaromat? Nem tudtál beizenni a kifőzésbe. Te tolvaj.
Az úr hátrabágyad a kocsi ülésén, kipihenni izgalmaikat.
A második kocsis leordít:
— Kuss, mert megeszlek, Mihály.
Az új ember kurjongatni kezd a ló fejénél:
— Hűjnye, erre-arra...
Az úr összeszedi minden erejét:
— Rendőr, rendőr!
Erre a szóra az ember odalenn elereszti a ló száját, s felugrik az első kocsi bakjára, ott elhallgat. A második kocsis csettint a lóvanak, a ló végre elindul. Mikor az első kocsi mellett elmennek a második kocsis hátraszól:
— Csak jöjjenek vissza, majd megtaposlak, marha paraszt.
Az első kocsis felugrik, a kezébe kapja az ostort. A második kocsis megeszja a lovat, siet. Az első kocsis a gyeplő után kap, csettint s állva a bakon, magasra emelt ostorral kergetni kezdi a második kocsis. Egy perc múlva utóleri, káromkodik egy hegyeset és úgy fejbe vágja az ostor nyelével a második kocsiában ülő urat, hogy a keménykalapja mélyen behorpad hosszába és úgy néz ki, mint azok a puha fekete kalapok, a melyeneket vidéken hordtak a múlt évtizedben s a melyeket Kossuth-kalapoknak hittak.
Szép Ernő.

SPANYOLORSZÁGI KÉPEK: SEVILLAI RÉSZLET ÉS AZ ALHAMBRA GRANADÁBAN. — Imrey Ferenc rajza.

Balogh Ferenc, a most elhunyt debreczeni theologiai tanár, kiváló ref. egyházi tudós.

A MI URUNK.

Regény. (Folytatás.)

Írta GRAZIA DELEDDA.

— Majd én beszélek Marielével és ha kell, hát elmondom a signor Perronak is, hogy mint esett meg ez a dolog. Most csak csillapodj le és aztán erédj szépen haza.
— De nékem nincs hová haza-mennem! Nekem ott volt az otthonom.
— Neked most is van otthonod és van jó anyád. Nyugodj meg és azután erédj, még mielőtt Antonio Moro hazajönne. Föl a fejfel, lekem! Ne bosszants még te is. Ha te tudnád, hogy mennyi bosszúságom van nekem már amúgy is!
— És mert a lány semmiféle szándékot sem mutatott arra, hogy megmozduljon, ő is leült újra az ágyra és egyik kezét Sebastianára vállára tette. Különös emlékek cikáztak át az agyán. Majd arra gondolt, hogy milyen csipős gyanúsításokkal illette Lorenzo Sebastianát. Végére is, ő is legény volt még és ha nem is szerette az asszonynevet — a mint azt a munkafelügyelő róla feltételezte — mégsem gyűlölte őket annyira, hogy érzéketlen maradt volna egy ilyen szép lány közvetlen közelségében, mint a milyen Sebastianán.
— De mondd meg hát — kérdezte halkán — mért nem akarsz hazamenni az anyádhoz?
— Akarod tudni? Félek, hogy elnaspágló és többé nem ereszt el otthonról. Oh, mit is csináltál te itt most, te tökfikó! — mondta aztán, de nem is olyan nagyon haragosan. — Tönkre tettél engem!
A férfi átölelte a derekát és egyre izgatottabban a lány közelségétől, így szólt:
— Ha akarod, elkísérhetlek. Elmondok majd mindent és magamra vállalom mindenért a felelősséget.
Sebastianára felsóhajtott, lehajította a fejét és nem felelt. Predu Maria Dejana pedig magához szorította a lányt és megeszokolta a meztelen nyakát.
Ebben a pillanatban a «maestra» Saju betaszította az ajtót, berohant a szobába és ordított:
— Oh, te elvetemült teremtés! Hát itt vagy? — és még mielőtt a lánynak meg a férfinak ideje lett volna magához térni a meglepetésből, máris rávetette magát Sebastianára, megragadta a hajánál és fölpofozta, miközben a szidalmak egész áradatát zúdította fejeje. Erőteljes, imponáló arca olyan volt, mint egy küzdő gladiátoré és a haragja akkora volt, hogy tajtékzott a dühtől és ez a tajték lefolyt a szája szögletéből a mellére.
Sebastianára kétségbeesetten rázogatta fejét, a mint ki akart szabadulni anyja karmaiból, a karjait maga elé tartotta védekezésül és magából kikelten kiáltozott:
— Mama... mama, de hallgass meg... hallgass meg...
Predu Maria elkapta a javasasszony karját és megpróbálta, hogy megfékezze rángatásai-

ban. De ő is magán kívül volt és úgy tűnt föl előtte az egész dolog, mint valami rossz álom. Ime, ez már a harmadik nő, alig egy félóra leforgása alatt, a ki ellen harcolni kényyszerül! De ez az asszony itt erősebb nála és mély, hatalmas hangján azt ordítja felé:
— Te nyomorult, te bitang...! Te, igen, te! Azok után mered ezt megtenni velem, hogy úgy ápoltalak, mint a saját fiamat! Nem volt elég nő a ti falutokban, hogy most idejöttél megmontani kiskorú hajadonokat?
— De, szűz Mária, hát figyelj ide... én...
— Mama, mama — zokogott fuldokolva Sebastianára — mi nem csináltunk semmi rosszat...
De az asszony se nem látott, se nem hallott és ha Predu Maria Dejana vissza nem tartja, hát megint csak ráveti magát Sebastianára.
— Hogy semmi rosszat? Te szemérmetlen teremtés, hallgass legalább!... A magam szemével láttam... a magam fülével hallottam... És te, te bitang, eressz el engem! Föl foglak jelenteni...
— Oh, tehát te is? Csak jelents föl hát te is! — mondta a férfi és nevetni kezdett. — De előbb tedd meg nekem azt a szívességet, hogy engedj beszélnem. Én nem is özvegyem a lányodot...
— Hát akkor még annál szebb az egész dolog! Mégis mindég idejött! Persze, ma aztán kissé rosszul sült el ez a kalandocska...
Ebben a pillanatban Sebastianára, a ki kétségbeesetten rohant föl és alá a szobában, tekintett a nyitott ajtón és föliskoltott.
— Mama, mama — sügta könyörögve — te tönkre teszel engem. Hallgass! Az egész udvar tele van már emberekkel. És jön Antonio Moro...
Tényleg már jött Antonio Moro és csodálkozva lépett be a kapun, hogy az udvara olyan szokatlanul népes.
— Mi van hát itt? Tortát árulnak talán itt? Mi történt?
Egy asszony gúnyosan és csúfondósan mondta:
— Úgy látszik, hogy két turbékoló galambocska menekült a házadba. Láttuk, hogy mint rohant ide a maestra Saju kikergetni, elhessegetni őket.
Antonio Moro megragadta ezt az asszonyt a karjánál és úgy taszította ki az udvarból. Közben pedig intett a fejével a többi asszonynepek is, hogy jó lesz kitakarodni onnan.
Alig hogy belépett azután a szobába, félig-meddig már meg is értette, hogy mi történtik ottan.
— Miért van ez a gyűlés? — kérdezte tréfás hangon. — Mi történt?
— Az történt, hogy a házad titkos találkahely lett, Antonio Moro! — kiáltotta az asszony és az öklével fenyegetőzött.
— Ne ordíts úgy, asszony! És hátrább az

Herezeg János debreczeni leányiskolai tanító, ki most ünnepelte 50 éves jubileumát.

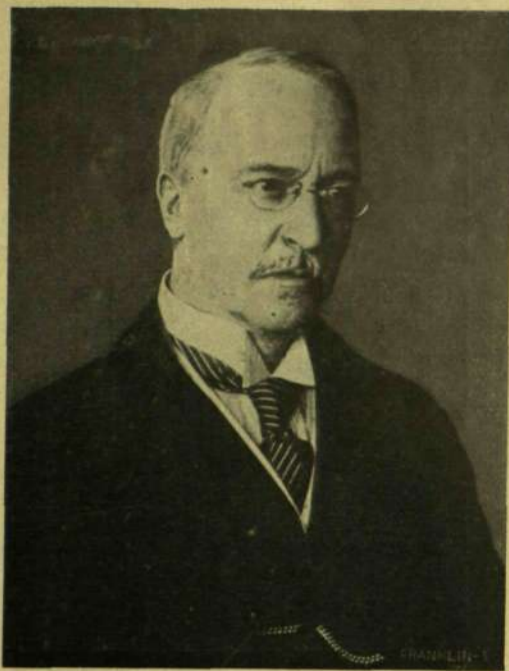
agarakkal! — mondta a férfi, gúnyosan nevetve és hol Predu Maria Dejana nevetésesen ijedt arczára, hol pedig Sebastianára lángba borult képére nézve. — Beszélj világosabban. És te, Predu, eressz el, mert még meg találod fojtani.
De alig érezte magát szabadon az asszony, megint rá akarta vetni magát Sebastianára. Most azonban Antonio Moro ragadta meg a karját és kényszerítette, hogy leüljön.
— Mondj el mindent, de a hogy igaz keresztényhez illik, te boszorkány!

— Elmondom neked... — kezdte a beszédet az asszony — elmondom... már jó ide... hogy tudom... hogy ez az arczatlan teremtés ide szokott eljárogatni... Igen ám, te nekem van egy kis unokahagud... az a jó Úristen adjon neki boldogságot... meg szerencsét... és halmozza el minden jóval! Ma aztán, nem is régen, hozzám jön egy könyörületes teremtés és azt mondja, látta Sebastianát, hogy ide jött be egy férfivel. Hát ide szaladok: itt találok őket, a mint ölelkeznek és hallottam azt is, hogy mit beszéltek. De egyébként, nézz csak jól körül: nézd meg jól, hogy milyen állapotban áll itt előttem ez a két jómadár...
— És ez igaz volt. Minden ellenük szólott.
Antonio Moro kézmozdulatokkal és fejcsóválásokkal kezdte fenyegetni őket. De jókedve még jobban feltűztele az asszonyt.
— Most pedig majd én beszélek — mondta Predu Maria Dejana és elmesélte, — de nem sokkal világosabban, mint az asszony — hogy mi történt, kezdve a Marielével való találkozásától egészen a Sebastianával való beszélgetéséig.
— Igen, így történt, szóról-szóra igaz, így történt! — erősítette a lány is.
De a «maestra» dühösen föl pattant ültéből, feléjük rohant és egyre azt ordította, hogy mind a ketten hazudnak.
— De a mikor én magam, ezzel a saját két szememmel láttalak titeket — kiáltotta és egyik ujjával a szeme felé bökdösött. — Legalább fogjátok be a szátokat! Te, alávaló teremtés, te most velem jössz és megkötözlek, becsuklak, mint a kalitkába és ezt meg is teszem, Isten engem úgy segíljen! Teveled pedig — tette hozzá. Predu Maria Dejana felé fordulva — teveled majd máskor számolok le. Most, legelőször is, majd érdeklődni fogok egy kicsit irántad!
Predu Maria Dejana érezte, hogy fogytán van a türelme. Fölvette a kabátját, kapta a kalapját és indulni készült.
De mielőtt távozott volna, még odaszólt az asszonynak:
— Engem pedig hagyj békiben ezután már. Itt most eljátszottál egy komédiát. De én bennem rossz színészt választottál magadhoz. Én nem értek ehhez. Vigyen el az ördög valamennyieteket, téged, Marielét, Sebastianát és a többit is, az egész pereputtyot...
— Haha! — nevetett teli torokkal Antonio Moro.
Dejana kiment a pitvarba, de mikor a kaput

Rippl Rónai József rajza.

Roboz István, a «Somogyvármegye» szerkesztője, a ki most jubilál, mint legrégibb magyar szerkesztő.

DIESEL RUDOLF, A RÓLA ELNEVEZETT MÓTOR FELTALÁLÓJA, A KI A NAPORBAN NYOMTALANUL ELTÜNT.

kinyitotta, megpillantotta az asszonynevet, a kik kíváncsian álldogáltak az utcán és habozni kezdett, hogy elmenjen-e tényleg.

A maestra ordított:

— Sebastiana! Hallottad most? Előbb elmulatozgat veled, most pedig hoppon hagy! — Sebastiana sirva térdre rogyott és karjait keresztbe fonta a mellén.

— Anyám, esküszöm neked, ártatlan vagyok! Oh, édes istenem, halálosan fáradt vagyok! Bár már meghalnék!

Predru Mária Dejana olyas valami zajt hallott, mint a mikor egy test elvágódik a földön és erre visszajött a szobába.

Ősszekuporodva, karjait még mindig a mellére szorítva, arcát a föld felé fordítva, ott fektűt Sebastiana ájultan.

A férfi megszánta és segített fölemelni, az ágyra fektetni, de mihelyt Sebastiana megint fölvetette a szemét, ő újra csak kiment a szobából a nélkül, hogy felett volna a maestra további szidalmaira, vagy Antonio Moro gúnyos kérdéseire.

Még akkor sem fordult vissza, a mikor egykori társa, talán tréfából, hogy az asszonyt, vagy őt bosszantsa, így szólt a maestrához:

— Csak hidegvér, jó asszony! Ha elcsábította, hát feleségül is fogja venni. Erről én állok jól neked.

*

Predru Maria Dejana pedig egyenest visszament a hegyekre és nem tudta, hogy sirjon-e, vagy nevésszen azon, a mi ma vele történt. Hogy valahogyan megkönnyebbüljön, hangosan káromkodni kezdett és olyanokat rúgott az út kavicsaiba, hogy azok nagyokat ugrottak a levegőbe, és azután megint csak visszaestek a lábához. Forrt, dühöngött és úgy látszott, mintha a kövekkel veszekedne.

— Mindég úgy van ez, az ördög vinne el benneteket! Mindég csak így van, átkozott legyen az a végzet, a melyik engem vezet!

Alig hogy fölért az erdőbe, rögtön a kintinba ment és pálinkát adatott magának. Aztán a fészere alá bújott és elaludt. Álmában kis korcsmárkban járt, a hol Marieléné, még fiatalon, szolgálta ki a szegényes durva zékéjú vendégeket és a vászonnadrágos, selyemtűszös marhakereskedőket.

Ő maga pálinkát ivott, sőt már annyit is ivott, hogy mozdulni sem tudott, és még a szempilláit sem tudta fölemelni. Tompa félelem szorongatta a szívét. Hallotta a mostoha apja vad ordítását és Marieléné könnyed lépéseit, a ki ijedten szaladt hozzát, hogy elmondja, micsoda rettenetes dolog történt náluk.

Egyszerre csak sikerült fölvetnie a szempilláit és ekkor Marieléné helyett Sebastianát látta maga előtt, a mint a földön hever, egy nagy vértócsában.

Fölbredt, aggodalmas szorongással, visszagondolt az az napi kalandjaira és úgy tűnt föl előtte, hogy ez az álom is komor figyelmeztetés akart lenni. Igyekezett megnyugodni, de ez

sehogysen sikerült neki. Feje fölött ott ragyogott a derűs égbolt és egy tölgyfaág, köröskörül csillagokkal, úgy hogy olyan volt az az ég, mintha fénylő csillagok volnának a virágai. Az éjszaka meleg volt és illatos a virágzó verbénától és a férfi újra látta most maga előtt Sebastianát, a mint ott ül Antonio Moro ágyán — ő mellette. A lány sirt, sirdogált, de engedte, hogy átölelje és olyan ártatlannak látszott!

— Most pedig — gondolta magában Predru Maria Dejana — most az az asszonyi ördög valóban képes arra, hogy kínozza és gyötörje! Érdeklődni! Igen, érdeklődni fog irántam. No, ugyan csak jó fölvilágításokat fog kapni felőlem! Ebben nem is kételkedem... És mégis...

És mégis, nem lett volna kedve ellen való, olyan fiatal és üde feleséget kapni, mint a milyen Sebastiana, ha mindjárt olyan ördögi lelkű anyóst is kap vele, mint a milyen az anyja.

Fáradt volt a magányosságtól és únta már az egyedülvalóságot. Epen úgy feleségül tudta volna venni Marielénét, mint akárki más nőt. De hogyan és miből fogja eltartani? Együtt haljanak meg éhen?

Már csak a házasság pusztá gondolatánál is nevetnie kellett. De ez a nevétese keserű volt és olyan, mint a mikor «azon a helyen» egyik fegyvercsépe, egy tréfás fickó, röhögve karonfogta és így szólt hozzá:

— Gyerünk, oldjunk kerekét innen és én elvezetlek egy korcsmába, azután pedig egy lányhoz, a barátémhoz. Rajta! Nem akarsz jönni? Nagyszerűen fogunk ott mulatni!

Egész éjjel le nem hűnta a szemét és ide-oda forgolódott és lánykolódott a kemény földön. Igen, a szegénység, a nyomorúság egy nagy börtön, a mely minden fegyháznál erősebben bezárja az embert és rabbá teszi. Az a szerencsétlen flótás, a ki a nyomor rabja, nem tud onnan egykönnyen kiszabadulni és az álmai, a tervei olyanok, mint az igazi tömlőzslakóé.

Másnap reggel a kintinba ment, pálinkát ivott és így szólt Lorenzohoz:

— Nem tudnál nekem munkát szerezni az apád bányáiban?

— A bányákban? Hát nem jobb itt neked? Itt úgy élsz, mint egy kis király és még panaszkodol?

— Hagyjuk a tréfát — mondta Predru Maria Dejana elgondolkozva. — El akarok menni innen és te jó dolgot cselekszel, ha segítsz nekem ebben. Itt nem tudok tovább megmaradni.

Lorenzo elővette a gyűjtő-skatulyáját, meggyújtott egy gyujtót és eldobta, jó messzire a kunyhótól.

— Ha pénzre van szükséged, hát csak egyszerűen így kell csinálnod, te tökfikő. Már ez is elég. Mondhatom neked, ha te nem teszed meg, majd akad más, a ki megteszi!

Az első pillanatban Predru Maria Dejana nem értette meg a dolgot. De egyszerre megértette, összerendezte és szó nélkül távozott.

A fészereben ott állott Aldo Bruno egy mérleg mellett és egy zsák fakéregét mért le. Egy ökrhajcsár, a ki röviddel ezelőtt érkezett, épen azt mesélte el, hogy mi történt Sebastianával és azt mondta, hogy Marieléné elkergette a lányt, miután rajta kapta, a mint Antonio Moroval szerelmeskedett.

— Meglátod, a maestra elvéteti vele feleségül a lányát. Utóvégre szép legény, és jó családból való.

Aldo Bruno a mérleg számjegyeit nézegette, de azért odafigyelt. Arca nem mutatott sem csudálkozást, sem pedig kíváncsiságot. De a mikor fölnezett és megpillantotta Dejanát, elpirult és a fejével intett neki, hogy jöjjön közelebb.

— Te tegnap Nuoroban voltál. Mi igaz ebből a históriából?

— Miféle históriából?

Az ökrhajcsár elismételte az egészet és Predru Maria Dejana azt gondolta magában: — Bizonyos, hogy Antonio Moro a maga javára akarja kihasználni a dolgot.

— Én nem tudok semmit felőle — mondta. — Én hamar visszajöttem. Talán azután történt mindez.

Aldo Bruno nyugodtan felelte:

— Te azt mesélted egyszer, hogy Sebastiana nagyon tetszik Antonio Moronak.

— A szép lányok mindenkinek tetszenek.

— A mennydörgős mennykőbe, de okos letél egyszerre! — kiáltotta az ökrhajcsár.

JUANSIKKAL, A KHINAI KÖZTÁRSASÁG ELNÖKE.

Ezen a napon Predru Maria Dejana nem látta többé a munkafelügyelőt. Minden pillanatban várta, hogy érte küld valakit Antonio Moro, vagy Sebastiana anyja, vagy pedig a gazda, Perro. Valakit, a kitől megtudhat valamit, vagy a ki utasításokat hoz számára. És máris készen volt a felelettel, a mit adni fog:

— Nem akarok takaró lenni mások számára. Öreg vagyok én már ahhoz, hogy Sebastiana férje legyek!

*

Aldo Bruno alig hogy megtudta ezt az egész históriát, lement Nuoroba és biztos volt abban, hogy valamit csak ki tud majd halászni a zavarosból.

Most történt először, hogy elhagyta a munkatelepet anélkül, hogy a gazda ezt elrendelte volna. De arra számított, hogy néhány óra múlva már visszatérhet és most nem is a saját akaratának, de az a fölött elhatalmaskodó különös ösztöneinek engedelmesskedett. Sietve lefelé a hegyi ösvényen, a mely pedig nem lett azóta járhatóbb, hogy utójára járt itt, a mikor szebb jövőről álmodozott, mint a milyen a multja volt. A fák árnyékában is már kiszáradt a gyöngye fű és a fák, a melyek már elhullatták száraz leveleiket, most már kilombosodtak újra és az utolsó száraz levelekkel együtt az elvirult virágok szirmai is le-leperegtek az ágakról. Az új élet száműzte a régit. És ő is úgy érezte, hogy föllángol benne a büszkeség, az ambíció és elhatározta magában, hogy újjáformálja az életét.

Egyenesen Perro háza felé tartott. Marieléné épen kinezett az ablakon és a mikor meglátta Aldo Brunot, beeresztette. De azután tüstént lánczsal elzárta a kaput.

A férfi nevetve kérdezte:

— No, Elena, talán csak nem félsz a tolvajoktól? És Sebastiana...?

— Gyerünk föl. Ott majd elmesélem a dolgot — mondta és előresietett.

Aldo Bruno utána ment, de szép lassan. A szíve azonban annál hevesebben dobogott. A lépcsőházban erős pálinka-szag és odakozmódott csokoládé illata terjengett. A napfény odatűzött a lépcsőfordulóra és az egész házban nyomasztó hőség és mélységes csönd uralkodott.

A férfi a fütetlen kandalló mellé ült, ugyanarra a helyre, a hol azon az estén ült és a nő a tűzhely fölé hajolt, a hol a forró hamuval telt serpenyőn rizzes angolna sült. A serpenyő födeléről lecsurgott a zsír és a jószagú párában úgy mozgott Marieléné vörös alakja, mintha felhőbe volna burkolva.

Aldo Bruno reggeli nélkül indult el az erdőből és most mintha mámorban érezte volna magát. Úgy rémlétt előtte, hogy most egy nagy vendéglőben ül. Marieléné még rá sem ért, hogy csak rá is nézzen és a férfi fátadnak meg éhesnek érezte magát, de azért boldognak is, mert úgy látszott, jól indulnak a dolgai...

(Folytatása következik.)

ÚJ KOSZTÜMÖK ÉS ESTÉLYI RUHÁK.

AZ ŐSZI DIVAT.

Zizegő, fáradt lomb avara, nyirkos köd mindenfelé, itt az ősz. Kihaltak már a fürdőhelyek sétatényai, a tengerek homokos partja, a melyek még csak néhány rövid héttel ezelőtt kacagástól és tarka női ruhák színpompájától voltak elevenek. Kezdődik az új szezon: az ősz. Még csak nagyon a kezdetén vagyunk ennek az átmenetnek, még csak sejtjük, hogy mit hozhat nekünk mindnyájunknak ez az új szezon. A nagyvilágban nappal vadászatok folynak, esténként a kandalló köré gyűjt a társaságot a hűvös este. És ilyenkor a nők szemében már kezd nagyon aktuálissá válni az őszi divat kérdése, a mely egyaránt fontos a nagytűri, középosztálybeli, sőt a szerényebb viszonyok között élő nőre is. Mert van-e olyan asszony és leány, a kit ne érdekelné manapság, hogy milyen ruhában, kalapban és cipellőben fog holnap hódítani?

A divat pedig talán a szokottnál nagyobb szenzációkkal gondoskodott lelkes híveiről. Ezernyi újdonságot teremtett meg a számukra, akad közöttük sok torz, de a legrettenetesebb az, a mely már ismételt kísérte az utóbbi évek folyamán a divat világában, de mindig le kellett tűnnie, mert a nők nem akarták divatnak elfogadni. Remélhetőleg az idei őszi és tél folyamán is ez lesz sorsa, a nők meglelésének érdekében feltétlenül kívánatos volna.

Mert a torz ajándék, a mivel a szeszélyes divat a nőknek kedveskedni akar, nem egyéb mint a sokat ócsárólt, sokat megvetett — krinolin. Az, a mit századokon keresztül mint a női viselet rémét emlegettek, gúnyolták a jóízű hívei. Az átmenetet úgy akarja szinte észrevétlenül megteremteni a zsarnokok zsarnoka, hogy az alját, a mely eddig olyan csinos és czélszerű volt a maga rövid, decens keskenységében, alul még sokkal keskenyebbné követeli meg, míg felül dús redőzetet vet rá és ezt az alj alá dugott a broncsokkal tartja ki meglehetősen gömbölyűen.

Ismerve a mai fölfogást, biztosra vesszük, hogy a krinolin uralmát meg fogják akadá-

lyozni a modern asszonyok, a lehető legpasszívabb ellentállás révén. Mert hiszen szinte lehetetlen elképzelnünk a mai okos, aktív asszonyainkat — a kik férfimunkát is végeznek, még pedig sikerrel — ebben a minden szabad mozgást lekötő torzban, a mely teher volt a boudoirok télen szépei szemében, de valósággal bélyőt jelentene a mai század tanult, tevékeny, sportoló és röplő nőire néve.

A krinolin lehet Páris idény előtti szenzációja, de általános divattá nehezen fog válni. Ennek megvalósulása elé okvetlen akadályoknak kell gördülni, hajótörést kell szenvednie a korszellem ama nagy változásán, a mely a huszadik századot Mária Antoinette puderes, mesterkélts korától olyan alaposan elválasztja. És ezért ellenszennvel kell néznünk az olyan törekvéseket, az ily módon megalkotott ruhákat, melyeket az idei őszi divat a nőkre erőszakolni szándékozik. Illetve csak akarná, mert nem hisszük, hogy néhány feltűnést kereső párisi «mondaine»-en kívül más nő szívesen öltene magára a krinolint — ha még annyira szeret is az utolsó divat szerint öltözködni. De a nők izlése kiszámíthatatlan és ezért kíváncsian lessük, divat lesz-e a krinolin az idei ősz és tél folyamán, vagy el fog tűnni, mint annyi más monstruzus újdonság, a mely nem élte túl a bemutatását.

Igaz, hogy a párisi divattudósítók nagy hangon hirdetik, hogy nem kell megijedni, a mostani krinolin egészen más, mint a milyen az elődje, ez a kalitka, volt. Ez sokkal szebb és jobb, mint amaz volt, de a válasz minden gondolkodó emberi lény részéről mégis csak az lehet: Akár így, akár amúgy, nem kérünk belőle. Akármilyen csóbasan áll rajta a divatos redőzet, akármilyen hódítóan a tunika, csak olyan riasztó rém lesz az, a milyenhez hasonló már sok akadt eddig is a fejlődésben levő és meglepetésekre törekvő divat világában. Reméljük, hogy egy hónap múlva már a messze múlt történetéhez tartozónak tekintjük majd a krinolin-divat híreit.

A bluz, illetve derék szabását illetően nem jegezhetek meg nagy változást. Mert a japán

szabás még mindig nagyon divatos marad, csak hogy az újat hosszán készítik. Még mindig finom túll és muszlinidzsek egészítik ki őket. Valamivel jobban változtak a kabátok, mert mindegyik nagy divatművész külön-külön új formákat teremt meg. Az egyik hosszabbra szabja, a másik ráncos lebbenyt alkalmaz, a harmadik bolerohoz hasonlóvá teszi a disze révén. Drága prémekek elvegyülve különös szépen hat ez utóbbi minta redőzete.

Szépek a puha, koczkás gyapjúszövetből készült kabátos ruhák, a melyek alig elütő színben vannak mintázva. Minden koczkás szövethez hasonló sima anyag is készül, melyből aztán a kabátot szabják. Nagyon divatosak lesznek továbbá a szép és kecses pannebarsonyból szabott ruhák, a melyeknél ideálisabb estélyruhát képzelni sem lehet. Az estélyruhákat általában rendkívül poétikusnak terveztek ezidén. Lengék, szinte átlátszóak, sok rózsaszínű árnyalattal és még több arannyal, ezüsttel, fehér és fekete jettel, aranybajtokkal és finom prémmel.

A hermelin, czoboly és chinchilla lesznek a legdivatosabb prémekek, de mellettük megállnak a skungs, sealskin és rókaprém is, sőt egyesek, a kik különös hívei az eredetiségnek, a leopárd, hiúz és kékróka szőrmejében fognak pompázni. A kanadai rókaprém az egyszerű, utcai ruhák hűségese kísérője lesz. Még a kalapokat is prémmel díszítik ezen a télen, különösen ha bársonyból készülnek. A nemezkalap kevésbé lesz divatos, de annál szebbek a fényes selyemkalapok, melyek a férfiak köcsökalapjaihoz hasonló anyagból készülnek.

Az elütő színben megválasztott, nagyon hosszú bluzok közül a párisi asszony azt kedveli a legjobban, a melyiket Lohengrin néven hoztak forgalomba. Szűk és fesszes ez, mint a mesebeli lovag páncélja, egészen acélpillékel van levarrva és különösen fekete aljhoz nagyon hatásos. Közkezdeltség dolgában vetekezik vele az úgynevezett «Lavalliére» bluz, a mely merőben az ellentéte: bő, redőzött és lenge. Mert a divatban különösen az ellentétek vonzanak.

S....i Bella.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Szent Ferenc virágokertje. A középkor egyik legjellemzőbb és legemesebb alakjának, Assisi szent Ferencnek mind jobban terjedő tisztelete a mai kultúrának egyik legérdekesebb vonása. A legfinomabb és legemesebb modern szellemek, vallási vagy pártkülönbség nélkül hódolnak Szent Ferencnek, a kit kora és az utána következő kor angyalinak, szerzifának, Jézus óta a legizibib keresztyének nevezett. S valóban, azt az ideált, melyet az evangélium a keresztyén ember elé állít, talán ő közelítette meg legjobban lelkének nemes harmóniájával, szent alázatosságával, szeretetével, lelkes derűségével, minden emberi szenvedéssel való közösség-érzésével, lényének a természettel szinte összeolvadó közéletiségével. A kiből egy szikra katolicizmus nincs, az is meghatva kell, hogy nézze bájos, egyszerű és mégis végtelenül mély lényét s jellemző dolgot, hogy legjobb élet-rajzának írja, s kultuszának egyik legteljesebb terjesztője egy francia hugenotta tudós, Sabattier. A Szent Ferencről szóló irodalom a protestáns Németországban és Angliában is roppant nagyra nőtt, a Ferenciek rendjének alapítóját körülvevő kultusz ma már teljesen elnyúlt a hivatalos egyház keretein, nem az egyház által kanonizált szent, hanem a keresztyén világ legszebb lelkű, legemesebb és legfinomabb embereinek egyike van szemünk előtt. Nekünk, magyaroknak különösen közel állhat szívünkhöz, irodalmi emlékeink tanúsága szerint a magyar középkor legjobb tisztelt szentje Assisi Ferenc volt, a legrégibb magyar könyv, az Ehrenfeld-kódex az ő élete történetét és legendáit tartalmazza s egyéb kódexekben is igen sok róla szóló legendát találunk. Minálunk keletkezett tehát az első hazai nyelvű Ferenc-legenda gyűjtemény, olyan időben, mikor a külföldön — az olasz földet kivéve — csak latin nyelven terjedt az ő életének ismerete. Sőt Szent Ferenc latin nyelvű eredeti legendáskönyvének összegyűjtésében is nevezetes szerep jutott két magyar szerzetesnek. Ebből az eredeti latin gyűjteményből, melynek eredeti szövege elveszett, keletkeztek a többi latin átdolgozások s ebből készült Szent Ferenc legendáinak olasz gyűjteménye is, a Fioretti című világhírű könyv, a középkori irodalomnak egyik legszebb és legnagyobb jelentőségű terméke. Ezt a legenda-gyűjteményt kaptuk most Kaposi József magyar fordításában. Kaposit a magyar Dante-irodalomról szóló nagy összefoglaló munkájából s régebbi egyébírányú munkásságáról mint idealista lelkesedést tudóst és

író ismerjük s a Fioretti-fordítás az a képet, melyet róla eddig alkottunk, nagyon rokonszenvesen egészíti ki. Egy rajongó szeretettel veszi körül Assisi Ferenc alakját; a könyv bevezetése a szent életét, jellemét, legenda-gyűjteményének eredetét s a magyar Ferenc-irodalmat tárgyalja; szinte átmelegíti a gondos filológiai utánjárásal gyűjtött s sok részben nagy szerencsével felfedezett adatokat az írónak egyszerű, frázis nélküli, de szeretettel áradó előadása. A legenda-gyűjtemény fordítása pedig példája a megértő gondosságnak s annak az igazi műföldön elengedhetetlen tulajdonságnak, hogy az eredetivel teljesen, lelkileg is azonosítsa magát. Az eredeti előadásának gyermeg naivitását, olasz prózájának hmvas egyszerűségében is csodálatosan kifejező voltát átérzik a magyar fordításban is s ez adja azt az érzést, mintha eredetileg olvassunk. Ennél a könyvnél kétszeresen fontos ez, mert a modern olvasóra nézve épen az előadás szépsége adja meg a Fioretti érdekességét, a stílus meghatót bájossága nélkül mai világunktól nagyon is elütőnek, idegenszerűnek éreznék. Kaposi vissza tudja adni a hang változásait is, melyeket az eredeti mutat, az átmeneteket az egyszerű elbeszéléstől az áhítatos megindulásig, a lírai átmelegedésig, sőt — kivált Fráter Juniperusz kolostori humorral telten mosolygó történetében — a csendes, szelíd jókedvig. A Fioretti hangja épen emberi voltával, minden emberi dologgal való együttérzésével ragad meg s ezt megérezzük a magyar fordításban is. A külföldi irodalmakban a Fioretti a legolvasottabb könyvek közé tartozik, a miről az egyre-másra megjelenő francia, német angol fordítások nagy száma is bizonyít. Kaposi lehetővé tette, hogy a magyar olvasónak is kedves könyvévé legyen, tekintet nélkül arra, hogy katolikus-e, vagy nem. Tudások levelek. Ez alatt a cím alatt érdekes könyvecske jelent meg Deli Ánévű szerzőtől. E mögött az álnév mögött, mint sokan tudják, tudományos életünk egyik legkiválóbb kitünősége rejtőzik, a ki az egyik közös miniszteriumban elfoglalt vezető állásánál fogva is egyike a magyar közélet legjelentékenyebb alakjainak s e mellett elmésségéért, megnyerő egyéniségéért is messze földön közkedveltségben álló reprezentánsa a magyar szellemi életnek. Annál nagyobb érdeklődéssel veszik kezükbe 'tudások leveleit', melyeket bizalmas barátjához intéz. Egy nagy külföldi utazásról számol be ezekben a levelekben. Az utazás széles ívben befoglalta majd az egész nyugateurópai kontinent: a Tátrából, majd Marienbadból elindulva Münchenen, Frankfurtban, Achenen át Flandriába,

onnán Párisba, majd Franciaországban át Portugáliába, Spanyolországba s ismét Franciaország déli részein át Felső-Olaszországba vezetett az út. A levelek szeszélyes, élményes hangon, néha egy pillanatra elmélyülve mondják el az úti benyomásokat, egy igazi baráti levele közvetlenségével s egy rendkívül széles látókörű elme világos látásával. Történeti emlékek, képzőművészeti benyomások, nép-megfigyelések, anekdotikus részletek változatosan kellemes változottságban s olvasás közben szinte halljuk az írónak hangját, mintha egy nagyon okos, az élethez értő, elmés ember társaságában ülünk és hallgatnók elbeszélését. A kis füzet nagyon érdekes olvasmány, sokkal több annál, a mi nekünk látszik, egyszerű útirajznak, lépten-nyomon érdekesebbnél érdekesebb dolgokat találunk benne, a legérdekesebb azonban mindig az írónak személye, a mely olvasás közben érdekes és vonzó silhouettképpé mindig ott érzik mondanivalóját. A kis könyv Bécsben élő kitünő történettudásunknak, Károlyi Árpádnak van ajánlva, hatvanodik születésnapjára kedves és becses ajándékkul. A 'Budapesti Szemle' most megjelent októberi füzetében gróf Andrássy Gyula folytatja polemikus cikksorozatát a közigazgatás reformjáról, éles okfejtéssel tör lándzsát az államosítás ellen. A többi közlemények közt van Kégl Sándor egy Shelleyről, a nagy angol költőről szóló tanulmányának első része, Császár Elemér emlékezéséde Eötvös Józsefről, Halász Gyula cikke Scott kapitány angol délsarki expedíciójának pusztulásáról, Elek Oszkár tanulmánya Attilának az olasz hagyományban való emlékléről. A szépirodalmi rész Lovik Károly egy elbeszélést, Hegedűs István versét és Vargha Gyula Heredia-fordítását adja. A továbbiakban Balás Károly Heller Farkasnak a drámaságról szóló munkáját ismerteti, a Szemle rovatban Kunos Ignác Vámbéry Arminról írt meglehangú nekrológot, Berzeviczy Albert a testnevelés reformjáról szóló megnyitói beszédét közli, Grósz Emil a londoni nemzetközi orvoskongresszusról számol be, az Ertesítő rovat több magyar és külföldi könyvet ismertet. A Budapesti Szemle Berzeviczy Albert és Beöthy Zsolt közreműködésével Voinovich Géza szerkesztésű a Franklin-Társulat adja ki; előfizetési ára egész évre 24 korona, egész szám ára 2 korona. A 'Jó Pajtás', Sebők Zsigmond és Benedek Elek képes gyermeklapja legújabb, október 19-iki számába Feleki Sándor és Endrődi Béla írtak verset, Zsoldos László elbeszélést, Sebők Zsigmond folytatja Dörnyösi Dömötör tujatos utazását a szerkesztőnkkel, egy cikket a szín keletkezéséről szóló, Dá-

nielné Lengyel Laura folytatja regényét. Egy nagyon érdekes angol mese, Zsigó bícsi mókája, változatos Kis könyvika rovat s a rejtvények és szerkesztői üzenetek egészítik ki a szám gazdag tartalmát. A 'Jó Pajtás'-t a Franklin-Társulat adja ki, előfizetési ára negyedévre 2 korona 50 fillér, félévre 5 korona, egész évre 10 korona, egyes szám ára 20 fillér. Mutatványszámot kívánatra küld a kiadóhivatal (IV. ker. Egyetem-utca 4.). Uj könyvek. Assisi Szent Ferenc virágokertje. (Fioretti.) Olaszból fordította, bevezetéssel és jegyzetekkel ellátta Kaposi József. Budapest, Franklin-Társulat; ára 6 kor. Tudások levelek. Írta Deli. Budapest, Hornyánszky Viktor; ára 2 kor 40 fill.

Uj könyvek. Assisi Szent Ferenc virágokertje. (Fioretti.) Olaszból fordította, bevezetéssel és jegyzetekkel ellátta Kaposi József. Budapest, Franklin-Társulat; ára 6 kor. Tudások levelek. Írta Deli. Budapest, Hornyánszky Viktor; ára 2 kor 40 fill.

EGYVELEG.

* Az egyetlen íható tengervíz, a balti tenger vize, a melyben a sótartalom sehol sem nagyobb 1-2 százaléknál, helyenkint pedig még ennek a fele. A kevés sótartalom oka az, hogy Svédország összes folyói oda ömlenek.

A nők ideálja a szép arcszín, az a matt, arisztokratikus teint, amely a valódi szépség csálhatatlan jele. A ráncok, szeplők és piros foltok teljes hiánya; tiszta és sima arcbőr: ez az eredmény érhető el a Crème Simon és a Simon-féle poudert és szappant együttes használatával. Csak valódit kérjünk.

HALÁLOZÁSOK.

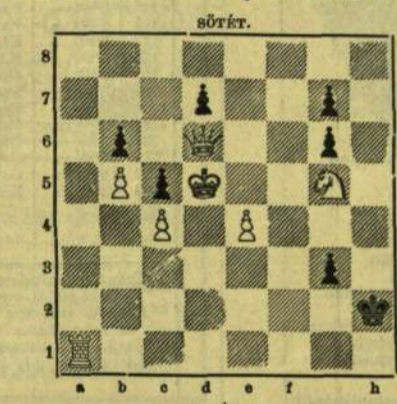
Elhunytak a közelebbi napokban: Id. BIBERAUER TIVADAR nyug. államasúti főfelügyelő, 85 éves korában. — KLINDA PÉTER aranyéremkeresztés máv. nyug. főellenőr, 84 éves korában Nagyszombatban. — SIPEKI BALÁS GYULA, 83 éves korában Felsőbányán. — BERNIECZE KMOSSÓ VENDEL nyug. törvényészi irodavezető, 80 éves korában Monoron. — DR. BALOGH FERENCZ debreczeni református teológiai akadémia professzora, 78 éves korában. — WARDITS NÁNDOR, 76 éves korában Budapestben. — DR. SZABÓ MIHÁLY, Pest vármegyei tiszteletbeli főorvosa, 71 éves korában Nagykőrösön. — HONÉCZY

Őpón nyug. luteránus lelkész, Gömör és Kishont vármegyei törvényhatósági bizottsági tagja, 65 éves korában Rimabrézón. — FÖLDESY L. IMRE szállótulajdonos, 54 éves korában. — JÁDY IMRE megyei tiszti állatorvos, 51 éves korában Adonyban. — GÉSSLER ISTVÁN, a munkácsi főgimnázium rendes tanára, 33 éves korában. — HORVÁTH GYULA Julián-egyesületi tanító, 30 éves korában Nikézin. — FLECKENSTEIN ÖDÖN, a Hungária Biztosító titkára, 25 éves korában Budapestben. — CSERMELYI IMRE, 8 éves korában Sopronban.

UHARIK JÁNOSNÉ szül. Husvóth Paulina, 87 éves korában Zomborban. — ÖZV. CSÉBY ANTALNÉ szül. Mojzer Karolin, 76 éves korában Tapolczán. — WILFERING PÁLNÉ, szül. nyíri Nagy Vilma, 54 éves korában. — RÓTH JAKABNÉ, 77 éves korában Rózsahegyen. — ÖZV. KMETYKÓ JÁNOSNÉ szül. Jean Hedvig, 52 éves korában Budapestben. — LINDELOF HENRIKNE bárné, szül. radványi és sajókazai Radvánszky Karola bárné, 30 éves korában Budapestben. — ADÁM DEZSŐNÉ szül. Baranyai Aranka, 30 éves korában Nyitrán. — NEMESMILITICS JÁNOS ILONA Kolthán. — SZILAVECZKY IRÉN, 24 éves korában Újpesten.

SAKKJÁTÉK.

2871. számú feladvány Owen L. E.-től.

Világos indul és a második lépésre mattot ad.

A 2867. számú feladvány megfejtése Herland S.-től.

- Világos. Sötét. Világos. a. Sötét. 1. Hd1-c3! b4xc3+ 1. ... Fh8-g7 2. Kb2xc3 stb. 2. Vh8g7 stb. b. 1. ... t. sz. 2. Hc3-e2 (a fenyegetés.)

Helyesen fejtették meg: Marényi Lajos. — Geist József és Stark Vilmos. — A 'Budapesti Sakk-kör'. — A 'Budapesti III. ker. Sakk-kör'. — Ludányi Antal. — Wysohogrod PÁL. — Beer Mór. — Gottlieb István (Budapest) Németh Péter (Csongor). — Kintsig Róbert (Fakert). — Müller Nándor (Somobathely). — Hoffbauer Antal (Lápóvár). — Szabó János (Bakony-Szentlászló). — A 'Győri Sakk-kör'. — Székely Jenő. — Mészay József (Győr). — A 'Zborói Társaság'. — A 'Kálóczi Kápolna Kör'. — Vödrös Miklós (Zirc). — Ifj. Hrabay Bertalan (Bódszabolcs). — A 'Duna-földvár Gyógyászati Kör' (Duna-földvár). — Baross Mihály (Biharudvari). — Csolnoki István (Hajdúhadháza). — A 'Leibitsi Gazdasági Kaszinó' (Leibits). — Lusztik János és Szivák János (Alberti-Isza). — Csengeri Kaszinó (Csenger). — Király Mihály (Zenta). — Kunz Radosó (Temesváros). — Budai Sakkköz Társaság (Budapest). — Pátkó Imre (Tálpas).

Szerkesztői üzenetek.

Sereg vonult le. Lakodalom. Az első egészen képzelt dolog, nem illik össze Napoleon ismert emberi jellemével; a másik egészen konstruált helyzetet állít be s azért érdektelen. Mind a kettőből hiányzik az előadásnak az a frissesség, a melytől más munkáiban találtunk.

Dél előtt. Egy levél. Fohász stb. Jelentéktelen, költői szellem nélkül írt dolgok, nincs bennük egyetlen vonása sem a tehetségnek.

Séta közben. A mi igényeink kissé magasabbak, semhogy az a vers fölérne színvonalukhoz. Kisebb igényű helyen talán tért nyitnának neki.

Reggel. Joravál dilettáns-munka, de a mi követelményeinknek mégse felel meg.

Nem értitek. Egykor és most. Egyáltalán nem tud írni, akár elmékedik, akár elmond valamit, minden ügyetlenül, sőtán folyik ki tolla alól.

KÉPTALÁNY.

A 'Vasárnapi Ujság' 38-ik számában megjelent képtalány megfejtése: Csak buborék, mi más az élet, az ember nem több, mint a fereg.

Felolós szerkesztő: Holtz Pál. Szerkesztési iroda: Budapest, IV., Várnegy-e. 11. Kiadóhivatal: Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

Schweizer's Selyem házhoz! Kérjenek minél a mi újdonságainkból fekete, fehér, vagy színesben: crépon, laponnés, chinés, ottoman, mssalin stb. mousseline 120-cm. szélességű, méterre 1.20-tól kezdve, bármely ruhának, és blúzoknak, plüss, kabátoknak és köpcyeknek, valamint blúzok varratlan és ruhák valódi svájci hímzéssel batist, -gyapjú, és selyemben. Mi csak a keskenyebb szelű selymeszövet árulunk, közvetlenül magyarevőknek, postaköltséggel, és vámentesen a házhoz. (Dupla leveleltyeg.) Schweizer és Társa, Luzern U 24 (Stráz)z

Egészséges csontképződés fejlődésére a csecsemőknél nagyon kell vigyázni, mert különben fellép az anyák rettegetó réme, az angolkór. A veszélyt megelőzhetjük oly helyes táplálás által, amely a gyermek szervezetét fejlődésének minden tekintetben megfelelő és ha anyatejet nem adhatunk, adjunk 'Kufeké'-t, mert ez elegendő mennyiségű ásványi- és fehérnyé-anyagot tartalmaz a csont és izomképződésére.

EGY EMBERT KERESÉK AXI NEM VISEL PALMA KAUCSUK-CIPÓSARKOT

Lohr Mária (Kronfus) Gyár és Václizet: VIII. Baross-n. 85. A főváros első és legrégibb cipéskészítő, gyártásitató Telofon: József-2-37 és kelmelefotó gyári intézete. Václizet: II. Fő-utca 27. IV. ker. út 6. V. Keoskemélt-utca 14. V. Harmad-n. 4. VI. Teréz-körút 20. VI. Andrássy-út 16. VIII. József-körút 2.

Steckenpferd lilliomtejszappan BERGMANN & CO. Gyártmánya TETSCHEK A. E. elérhetetlen hatású szappol eltávolítására és nekilözetelésre szer az- és bőrápolásra, mit számtalan elismeréssel bizonyíthatunk. Gyógytárakban, drogeriákban, filatszert és fodrász üzletekben 80 fillérért kapható. Szintgy pártalan hatás női kézápolásra a Bergmann 'Manora' lilliomtejszapp, mely tubusokban 70 fillérért mindenütt kapható.

Legjobb beszerzési forrás! Kész ágyak jó cseh ágytollból!!! Sűrűszálú vör. mangókba (talált) töltve, eg. ányha 180x120 cm. 2 párnával, mindegyik 80x50 cm. uj, puha, tartós tollal K 16-- Félpuha K 20-- Pehely K 24-- Dunyha egredül K 10-- 12-- 14-- és 16-- Felpárna egredül K 3-- 3/2 és 4-- Kétszer: ányha 200x140 cm. K 13-- 14-50, 17-50 és 21-- Ehhez felpárna 90x70 cm. K 4-50, 5-20 és 5-60. Ot kg. szűke toll K 9-40, jobb K 12-- K 16-ig. Félpuha K 17-- Ot kg. uj, jó, fehér, pormentes ágytoll K 24-- Hofehér K 30-- jobb K 30-- Legharmadabb árútelmi fozt. K 40-- Ot kg. fosztalan élő libakrói K 26-- és K 30-- Fehér pelyhe, nagyelyű K 5-- jobb K 6-- Finom molesztési pelyhe K 6-50 1/2 kg. kint. Sűrű pelyhe 1/2 kg. K 2-50 és 3-- Szádelitítés bérmentve utaváclizet. Bocsorolás postafelmelettelé ellenében. Sigmund Lederer, Janowitz a. Angel Nr 145. bei Klattau, Böhmen.

Modern művészi lakberendezések u. m. háló-, ebédlő-, uri szalon berendezések a leggyerebb kivitelűi a legfinomabbig Patyi Testvérek butoráruházában, Budapest, VIII. ker., Rákóczi-út 7. sz.

TÖRLEY

SALVATOR kivaló bőr-és lithiumos gyógyforrás vese- és hólyagbajoknak, köszvényél, cukorbetegségrél, vörhenyél, emésztési és lélegzési szervek hurutjainál kitünő hatású. — Természetes vasmentes savanyuvíz. Kapható ásványvízkereskedésekben és gyógyszerárakban. SCHULTES ÁGOST Szinye-Lipóczi Salvatorforrás-vállalat, Budapest, V., Rudolf-rakpart 8.

Bluz és Pongyola remek újdonságok meglepő olcsó árakon. Costüm és ruha mérték szerint készül: REICH HENRIK cézgnél, BUDAPEST, IV., EGYETEM-U. 9. SZ. Saját műhely. ■ Telefon: 142-06.

Akar kegyed szép frizurát? Irjon és költségmentesen kap egy illusztrált árjegyzéket modern hajmunkákról. M. LIPPEL, WIEN II., Stephanstrasse 7. Teljes modern frizura a feltéveshes keszen: 30 kor. Egy fogással elegánsan készülvél!

Ágytollak! 5 kiló uj, jó fosztott, pormentes K 9-90, 5 kiló jobb K 12-- 5 kiló fehér, pelyhe-puha, fosztott K 18-- 24-- 5 kiló hóthér, pelyhe-puha fosztott K 30-- 36-- 42-- Kész ágyak: 1 ányha, vagy 1 derékjal 180 cm. hosszu, 110 cm. szélesség K 10-- 12-- 13-- és 18-- 2 méter hosszu, 140 cm. szélesség K 13-- 15-- 18-- és 21-- 1 félányha 80 cm. hosszu, 64 cm. szélesség K 3-- 3/2 és 4-- 90 cm. hosszu, 70 cm. szélesség K 4-00 és 5-00. Készítés minden tetésnél szerelést nélkül is 3 réteg szőrmétracón K 4-25, K 4-27, jobb K 3-25-- Szádelitítés utánról mellélt bérmentve 0-5-élt feljebb. Bocsorolás és vasaklítás a postaköltség megfizetésé ellenében megengedve. Sachsel Bendek, Lobos C.J. Pilsen m.l.k.t. (Csehszázg)

Modern építkezési termékek minők: falitöglák, fedőcserepek, ürtömbök, padló- és járdalapok, alag- és csatornázási csövek, oszlopok stb. homok- és cementből legelőnyösebben Dr. Gaspary-féle gépeken és formákon készülvél. Keverőgépek. Kötörök Homokmosó- és osztályzó gépek Dr. Gaspary & Co. gépgyára, Markranstádt, Leipzig mellett. 225. sz. broszúra. Irjon.

A Magyar Királyi Államvasutak téli menetrendje.

Table with columns for departure times (Délrejt, Délután) and arrival times (Délrejt, Délután) for various train routes from Budapest to Buda-Császárfürdő.

Table with columns for arrival times (Délrejt, Délután) and departure times (Délrejt, Délután) for various train routes from Budapest to Buda-Császárfürdő.

Rozsnyay chininczukorkája

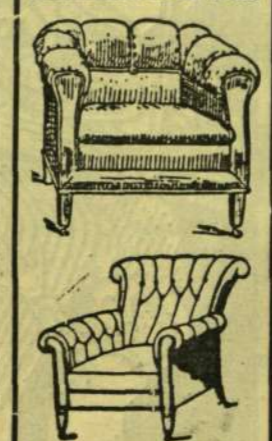
Többszörösen kitünt. 1869-ben a magyar orvosok és természetvizsgálók tüme vándorgyűlésén negyven arany pályadíjjal jutalmazva.

Láz ellen! Nem keserű! Legjobb szer láz, váltólás, malária ellen, különösen gyermekeknek a kik keserű chinin bevenni nem képesek.

Rozsnyay Mátvás győgszertára Arad, Szabadság-tér 8.

Angol bőrbutoripar Bőrbutor szakmühelyek KENDI ANTAL Budapest, IV. ker. Semmelweis-u. 7. sz.

Angol bőrbutor, Ebéllőszékek, irodai karosszékek szakkerü gyártása. Külön osztály használt bőrbutor modernizálására, felújítására és festésére. Székáralakítások.

Large heart-shaped advertisement for 'SZIVES FIGYELMEZTETÉS' featuring a woman sitting on a chair and text about shoe cream.

Advertisement for 'FISCHER és Tszai' featuring a sign for 'NAGYENYED' and text about fruit and medicinal products.

Advertisement for 'Parádiarsen' medicine, describing its benefits for various ailments.

Advertisement for '5 kor. lapos utanzott ezüst' watches, featuring an image of a pocket watch.

Advertisement for 'MARGIT-CRÉME' featuring an image of a woman's face and text describing the cream's benefits.

Advertisement for 'Altwater' watches, featuring the name 'Gessler Budapest'.

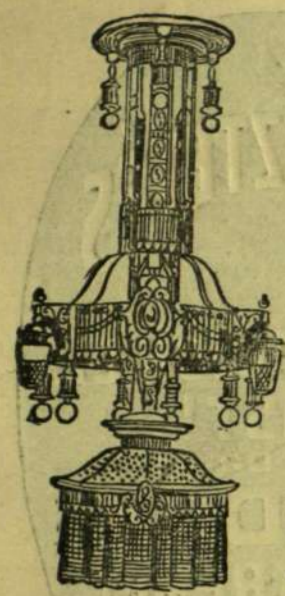
Advertisement for 'Jakob König óragyáros' watchmaker, located at Wien III 230, Löwengasse 37A.

Advertisement for 'HIRSCH és FRANK' brick-making machines, featuring an image of a machine and text about their quality.

Advertisement for 'RENDELÉSNEK SZIVESKEDJÉK' with contact information for 'LAPUNKRA HIVATKOZNI'.

Advertisement for 'K NUTH KÁROLY' engineer and contractor, located at Gyar és Iroda: Budapest, VII. ker., Garay-utca 10.

Large advertisement for 'OLCSÓ LEVÉLPAPÍR HÓNAP SZÉNÁSY BÉLA' featuring large text and details about the paper and its availability.

Modern gáz- és villamos-
**CSILLÁROK,
GÁZ-FŐZŐK, FŰTŐK,
GÁZ * * VASALÓK.**

Gáz- és villamos izzótestek.
Gazolin- és acetylen cikkek.

Tekintse meg mintatermeinket
Általános Gázizzófény r.-t.
Budapest, VII., Vörösmarty-utca 5. sz.
Telefón: József 16-14., 16-15., 39-42.

Riessner Kályhák

Phönix-
folytonégők

Egészségi szempontból
legkifejlesztettebb rendszer.
Eredeti biztonsági szabályzóval.
Gázkiömlések és robbanások
kizárva.

Pluto

az új rendszer.

A fűtési szakma terén éveken
át tartott tanulmányozások
kimagasló eredménye

Fortuna

Ringeisen Testvérek cégnél Budapest,
Hold utca 21.

Mit kiabál?

hiszen min-
denki tudja
már, hogy a

MÁGNÁS

CIPŐKRÉM
Minősége kitűnő
puhit, tisztít,
fényesít.

Gyártja: **HERCZEG és GEIGER**
csász. és kir. udvari szállító Budapest.
KAPHATÓ MINDENÜTT.

VASÁRNAPI UJSÁG

43. SZ. 1913. (60. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL.

BUDAPEST, OKTÓBER 26.

Szerkesztőségi iroda: IV. Vármegye-utca 11.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Egyes szám
ára 40 fillér.

Előfizetési
feltételek:

Egészévre — 20 korona.
Félévre — 10 korona.
Negyedévre — 5 korona.

A «Világprónika»-val
negyedévenként 1 koronával
több.

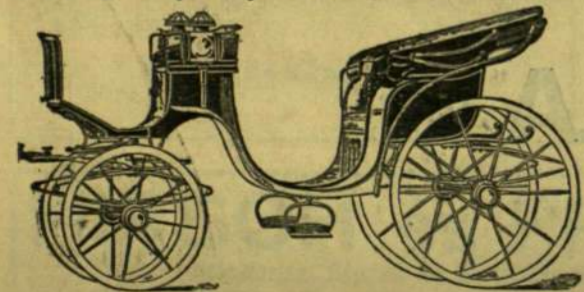
Külföldi előfizetésekre a postai
határozott viteldíj is eszterlandó.

Magyar struccollipar.

Guttman Antal
Struccoll-
kócsag
raktára IV., Bécsi-utca 1. emelet.
Dus választék! Telefon 91-13.

Kocsiárucsarnok
Budapest, IX., Köztelek-utca 4.

A monarchia legnagyobb kocstraktára. Árjegyzék ingyen.

MARGIT
gyógyforrás — (Bereg megye.)
A gyomor, belek, húgyhólyag s különösen a
légszervek hurutos bántalmánál igen jó ha-
tásu még akkor is, ha vérzések esete forog fenn.
Megrendelhető: **EDESKUTY L.**-nél Budapestben
és a forrás kezelőszéknél Munkácsen.

BERÉNYI és FRANKL
női és gyermek
divatáruháza
ezelőtt
Kossuth Lajos-utca
most
IV., Károly-körut 30.
(Központi városháza)
és
VII., Károly-körut 7.
I. emelet

Őszi és téli divatujdonságok
valamint
eredeti modellek
dus választékban, állandóan raktáron.

Divatcostümök
selyembéssel,
mérték után
70- K-tól.

Kérjük a címre tévedések elkerülése
végett ügyelni.

A LIPOSEI CSATA EMLÉKÉRE ÉPÜLT EMLÉKMŰ, MELYET OKTÓBER 18-ÁN, A CSATA SZÁZADIK ÉVFORDULÓJÁN LEPLEZTEK LE.